

MATERIAŁY ROBOCZE
II SYNODU DIECEZJI SIEDLECKIEJ

Tom I

Siedlce 2015

SPIS TREŚCI

Komisja ds. Kultu Bożego	3
Podkomisja ds. Ekumenizmu	37
Podkomisja ds. Wspierania Misji	62
Podkomisja ds. Wyższego Seminarium Duchownego	68

II SYNOD DIECEZJI SIEDLECKIEJ

KOMISJA DS. KULTU BOŻEGO

Przewodniczący komisji: ks. Kazimierz Matwiejuk

Przewodniczący podkomisji ds. sakramentów i sakramentaliów
oraz podkomisji ds. formacji liturgicznej: ks. Waldemar Mróz

Przewodniczący podkomisji ds. muzyki i śpiewu kościelnego:
ks. Michał Szulik

STATUTY

(Projekt)

LITURGIA JAKO MIEJSCE I SPOSÓB ZBAWCZEJ OBECNOŚCI CHRYSZTUSA

Wstęp

Liturgia wiąże się ze zbawczym działaniem Boga. Jego ingerencje w historię narodu wybranego ukształtowały historię zbawienia. Plan zbawienia świata, przygotowany przez Boga w Starym Testamencie, wypełnił wcielony Syn Boży, który przyjął ludzką naturę, aby „przez śmierć pokonać tego, który dzierżył władzę nad śmiercią, to jest diabła, i uwolnić wszystkich, którzy całe życie przez bojaźń śmierci podlegli byli niewoli” (2,14-15). Chrystus mocą swej śmierci i zmartwychwstania wyzwolił całą ludzkość z niewoli grzechu i ją uświęcił, uzdalniając do uczestnictwa w Królestwie Bożym, którego zaczątkiem jest Kościół.

W epoce Kościoła, Chrystus, jedyny Pośrednik między Bogiem i ludźmi, kontynuuje swą misję zbawczą w liturgii. „Słusznie przeto uważa się liturgię za wypełnianie kapłańskiej funkcji Jezusa Chrystusa.

W niej przez znaki dostrzegalne wyraża się i w sposób właściwy dla poszczególnych znaków dokonuje uświęcenie człowieka, a Mistyczne Ciało Jezusa Chrystusa, to jest Głowa ze swymi członkami, sprawuje pełny kult publiczny” (KL 7).

Wydarzenia zbawcze, czyli śmierć i zmartwychwstanie wcielonego Syna Bożego, są w wymiarze historycznym faktem jednorazowym. Z Jego woli są one uobecnianie w sposób sakramentalny w liturgii. Misterium paschalne Słowa Wcielonego jest celebrowane, a nie ponawiane, ani powtarzane. Powtarzane są poszczególne celebracje. W każdej z nich następuje wylanie Ducha Świętego, który aktualizuje jedyne misterium Wcielonego Logosu (KKK 1104).

Liturgię stanowią: sakramenty, sakramentalia, liturgia godzin i celebracje roku liturgicznego. W tych czynnościach nic nie jest ważniejsze od tego, że w sposób niewidzialny, lecz rzeczywisty, działa tu Chrystus przez swojego Ducha (Jan Paweł II, List *Vicesimus quintus annus*, nr 10). Ich celebrazem jest zgromadzenie liturgiczne jako wspólnota ochrzczonych. Każdy uczestnik celebracji liturgicznych, zarówno duchowny, jak i wierny świecki, powinien wykonywać wyłącznie to, co należy do niego z natury rzeczy i na podstawie przepisów liturgicznych (KL 28). Ale nikomu, chociażby nawet był kapłanem, nie wolno na własną rękę niczego dodawać, ujmować lub zmieniać w liturgii. Prawo kierowania sprawami liturgii przysługuje Stolicy Apostolskiej, konferencjom biskupów w prawnie ustalonych granicach, oraz biskupom diecezjalnym (KL 22).

Życie liturgiczne Kościoła koncentruje się wokół siedmiu sakramentów świętych. Wśród nich są sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego: chrzest, bierzmowanie, Eucharystia, które inicjują życie wiary, sakramenty uzdrowienia: pokuta i namaszczenie chorych, które duchowo uzdrawiają ochrzczonych, oraz sakramenty służące jedności i posłaniu, mianowicie: sakrament święceń i sakrament małżeństwa, które pogłębiają zobowiązanie do budowania Kościoła. Koniecznym warunkiem przyjmowania sakramentów jest wiara. Celebracja sakramentów wymaga troski o naczynia i księgi liturgiczne, estetyczny wygląd kościoła i szat liturgicznych.

SAKRAMENT CHRZTU

1. Chrzest jest skutecznym znakiem zanurzenia katechumena w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa (Rz 6,3-4). Jako sakrament chrześcijańskiego wtajemniczenia daje ochrzczoneму z wody i Ducha Świętego udział w Boskiej naturze (2P 1,4), czyni go dzieckiem Bożym, przyobleka w Chrystusa (Ga 3,27), wyzwala z grzechów i wszczepia w Kościół.
2. Synod przypomina, że chrzest dzieci dokonuje się w wierze Kościoła, którego reprezentantami są rodzice naturalni, lub prawni opiekunowie i rodzice chrzestni. Ich obowiązkiem jest troska o rozwój życia Bożego podarowanego w obmyciu chrzcielnym. Oni winni własną świadomość chrzcielną pogłębić przez udział **w czterech katechezach** przed chrztem dziecka. Pomocą dla nich w trosce o wszechstronny rozwój dziecka ochrzczonego będzie katechumenat pochrzcielny, realizowany w rodzinie, w formie katechezy szkolnej, oraz działalność duszpasterska w parafii, zmierzająca do nauczenia go logiki ewangelijnej oraz umiejętności pełnienia woli Bożej na wzór wcielonego Syna Bożego, którego pokarmem było pełnienie woli Ojca niebieskiego (zob. J 4,34).
3. Przygotowanie i chrzest dorosłych katechumenów oraz dzieci w wieku katechetycznym, od 14 roku życia, ma się dokonywać w oparciu o księgę liturgiczną *Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*. Przygotowanie dorosłych katechumenów odbywa się przy czynnym udziale duszpasterza katechumena, jego rodziny i wspólnot modlitewno-apostolskich.
4. Nikomu nie należy odmawiać chrztu. W przypadku braku dostatecznego przygotowania ze strony dorosłego katechumena, a w przypadku chrztu dzieci – rodziców dziecka, lub prawnych opiekunów, należy odłożyć termin chrztu. Zainteresowanym pomóc, by właściwie rozumieli chrzest i żyli jego treścią. Chrzest dziecka w rodzinach niesakramentalnych jest okazją do poznania ich duchowej sytuacji. Może stanowić sposobność uregulowania sytuacji małżeńskiej niektórych rodziców.

5. Sakrament chrztu jest znakiem darmowej łaski Chrystusa. Należy go udzielać wszystkim dzieciom podczas mszy świętej, uwzględniając jednak szczególne przypadki (jak np. choroba dziecka). W parafii powinien być stały termin chrztu i stałe terminy katechez przedchrzcielnych.
6. Obrzędy chrztu dzieci mają być zawsze sprawowane zgodnie z księgą liturgiczną *Obrzędy chrztu dzieci dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*. Teksty należy wypowiadać wyraźnie a obrzędy sprawować bez pośpiechu, ponieważ one, połączone z odpowiednimi formułami, wyjaśniają treść i skutki sakramentu chrztu.
7. Zwyczajnym szafarzem sakramentu chrztu jest biskup, prezbiter oraz diakon. W razie konieczności może ochrzcić każda osoba, nawet nieochrzczona, mająca intencję wykonania tego obrzędu, jak to czyni Kościół. Kapelani w szpitalach winni nauczyć osoby, które posługują przy porodach, sposobu udzielenia tego sakramentu. Trzykrotnemu polaniu głowy dziecka zwykłą wodą muszą towarzyszyć słowa: „N., ja ciebie chrzczę w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego”.
8. Przy chrzcie winno być dwoje chrzestnych, w uzasadnionej sytuacji tylko jeden chrzestny lub chrzestna. Chrzestnym może być tylko katolik wybierzmowany, głęboko wierzący, zdolny i gotowy służyć ochrzczonemu pomocą na drodze jego chrześcijańskiego życia (KKK 1255). Duszpasterz parafialny te kwalifikacje, dla innej parafii, potwierdza **odpowiednim zaświadczeniem** (zob. *Aneks O ekumenizmie*).
9. Dorosły katechumen przyjmuje sakrament chrztu we własnym kościele parafialnym, dziecko zaś w kościele parafialnym rodziców lub prawnych opiekunów. Tylko słuszna przyczyna, **zawsze za zgodą właściwego duszpasterza**, może uzasadniać chrzest w innej parafii.
10. Synod przypomina, że proboszcz miejsca udzielenia chrztu ma obowiązek bezzwłocznie i dokładnie zapisać ten fakt w księdze ochrzczonych. Wpis ma być dokonany na podstawie odpisu aktu urodzenia z USC. W przypadku chrztu dzieci zrodzonych z matki niezamężnej lub adoptowanych należy wpisać nazwisko matki oraz

nazwisko ojca, gdy jego ojcostwo potwierdza jakiś dokument publiczny (kan. 877 § 2-3 KPK). W akcie chrztu dzieci podrzuczonych lub znalezionych (kan. 870 KPK) wpisuje się nazwisko nadane przez władze administracyjne. W księdze zapisuje się też chrzest „z wody”, o czym został powiadomiony miejscowy proboszcz, także uzupełnienie obrzędów chrzcielnych.

11. W księdze ochrzczonych należy dokonywać adnotacji: o przyjęciu sakramentu bierzmowania, zawarciu małżeństwa, przyjęciu wyższych święceń, złożeniu profesji wieczystej w instytucie zakonnym, zmianie obrządku, formalnym wystąpieniu z Kościoła katolickiego, także o ponownym formalnym przyjęciu do wspólnoty kościelnej oraz o adopcji prawnej.
12. W celu udowodnienia faktu chrztu wystarczy oświadczenie jednego wiarygodnego świadka albo przysięga samego ochrzczonego, gdy przyjmował chrzest jako dorosły (kan. 876 KPK).
13. Synod zobowiązuje duszpasterzy do respektowania szczegółowych wskazań Kościoła odnośnie do chrztu, zawartych w KPK (kan. 849-878).

SAKRAMENT BIERZMOWANIA

14. Bierzmowanie jest żywą pamiątką wylania Ducha Świętego na Kościół w dniu Pięćdziesiątnicy. Apostołowie kładli ręce na ochrzczonych w imię Pana Jezusa, by otrzymali Ducha Świętego (Dz 8,14-17).
15. Przygotowanie kandydatów do bierzmowania jest obowiązkiem rodziców, duszpasterzy oraz całej wspólnoty, która towarzyszy im modlitwą i przykładem chrześcijańskiego życia. Winno się odbywać w małych grupach, ok. 15 osób, i obejmować oprócz prawd katechizmowych, także eklezjalny wymiaru tego sakramentu oraz apostolski zaangażowanie kandydatów we wspólnocie parafialnej, np. udział w grupie modlitewno-apostolskiej, zespole liturgicznym, akcji na rzecz misji, czy wolontariacie na rzecz potrzebujących, zwłaszcza chorych.

16. Odpowiednim czasem przyjęcia tego sakramentu jest początek wieku młodzieńczego. Młodzież wymaga szczególnej pomocy Ducha Świętego. W niebezpieczeństwie śmierci należy bierzmować także dzieci, nawet jeśli nie osiągnęły wieku rozeznania.
17. Sakramentu bierzmowania udziela się według obrzędów, zawartych w księdze liturgicznej *Obrzędy sakramentu bierzmowania dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*. Kandydat zachowuje imię chrzcielne. Jeśli nie ma świętego patrona z chrztu, może wybrać sobie imię Świętego, który będzie dla niego wzorem dojrzałego życia chrześcijańskiego (II Pol. Synod Plen. 113).
18. Zwyczajnym szafarzem sakramentu bierzmowania jest biskup a nadzwyczajnym prezbiter w przypadku niebezpieczeństwa śmierci ochrzczonego lub za pozwoleniem biskupa diecezjalnego. Grupa bierzmowanych nie powinna przekraczać 250 osób (II Polski Synod Plenarny 63).
19. W każdej parafii ma być prowadzona księga bierzmowanych (*liber confirmatorum*, kan. 895). Wpisuje się do niej nazwisko i imię bierzmowanego, imię z bierzmowania, nazwisko szafarza, datę bierzmowania, imię i nazwisko świadka bierzmowania, parafię chrztu i numer aktu chrztu.

EUCHARYSTIA

20. Eucharystia jest wielką tajemnicą wiary. Jest sakramentem krzyżowej ofiary Chrystusa, ucztą ofiarną z Jego Ciała i Krwi oraz sakramentem obecności zmartwychwstałego Zbawiciela. Jest też najpełniejszym dziękczynieniem Ludu Bożego Bogu Ojcu za dzieło zbawienia, dokonane przez Jego wcielonego Syna oraz znakiem jedności Kościoła.
21. Do celebracji mszalnej używa się chleba pszennego niekwaszonego i czystego wina gronowego, które ma odpowiedni atest. Osoby chore na celiakię, które nie mogą spożywać glutenu, białka roślinnego zawartego w chlebie, mogą korzystać z hostii niskoglutenowych.

Należy je konsekrować na oddzielnej patenie. Szafarz, przed udzieleniem komunii świętej tym osobom, musi wypuryfikować palce.

22. Księża, którzy nie mogą spożywać komunii świętej pod postacią wina, mogą używać moszczu z winogron, czyli świeżego winnego soku lub soku, którego fermentacja została zatrzymana przez zmrożenie. W koncelebrze przyjmują komunię świętą „per intinctionem”, przez zanurzenie.
23. Przewodniczącym celebracji mszalnej jest uczestnik kapłaństwa sakramentalnego, biskup lub prezbiter. On nie jest „właścicielem”, który dowolnie dysponuje tekstem liturgicznym i całym najświętszym obrzędem i nadaje mu kształt osobisty i dowolny. Może to się czasem wydawać bardziej efektowne, może nawet bardziej odpowiadać jego subiektywnej pobożności, jednakże **obiektywnie jest zawsze zdradą jedności, której sakrament Eucharystii jest szczególnym znakiem**. Nieliczenie się z przepisami liturgicznymi jest wyrazem braku poszanowania dla Eucharystii (JP II, *List 1980*, nr 12).
24. Przewodniczący celebracji mszalnej zawsze wkłada ornat. Koncelebransi mogą na albę włożyć tylko stulę. Obrzędy wstępne sprawuje się przy miejscu przewodniczenia. Mają one charakter wprowadzenia. Można zapowiedzieć intencje mszalne, bez przypisywania ich poszczególnym koncelebransom.
25. Planowane powitania muszą się dokonać przed rozpoczęciem mszy świętej. Natomiast ewentualne podziękowania muszą być bardzo krótkie. Inaczej winno się je wygłosić po mszalnym rozesłaniu. Komentarz wstępny winien być bardzo krótki. Ma uświadomić, że wspólnota Kościoła ma celebrować czyny zbawcze Chrystusa i przybliżyć charakter dnia liturgicznego; w święto lub wspomnienie Świętego „zlokalizować” go historycznie oraz ukazać charakterystyczną cechę jego duchowości; zasygnalizować główną myśl czytań mszalnych oraz zachęcić do czynnego uczestnictwa w sprawowanej Eucharystii.

26. Liturgia słowa jest miejscem proklamacji słowa Bożego. Czytania poprzedzające Ewangelię należą do lektora. Wykonuje je z ambony. Wypowiadając formułę: „Oto słowo Boże” nie ukazuje lekcjonarza. To dotyczy też diakona i prezbitera przy proklamowaniu Ewangelii. Prezbiterzy nie błogosławią Ewangeliarzem. Jeden psalterzysta wykonuje psalm responsoryjny z ambony, zaś śpiew przed Ewangelią jest śpiewem całego zgromadzenia (zob. OWMR 62).
27. Synod zachęca do wygłaszania homilii podczas codziennych mszy świętych, celebrowanych przy większej frekwencji wiernych. Winien ją głosić przewodniczący celebracji. Może jednak to uczynić koncelebrans a także diakon, również biskup lub prezbiter, który nie koncelebruje (OWMR 66). Nigdy nie może głosić homilii osoba świecka.
28. „Jeśli zajdzie potrzeba, aby świecki przekazał wiernym zgromadzonym w kościele **jakieś informacje albo świadectwo o życiu chrześcijańskim, należy to zasadniczo przenieść poza celebrację mszy świętej. Z poważnych jednak przyczyn można takie informacje lub świadectwa przekazać po odmówieniu przez kapłana modlitwy po komunii.** Praktyka ta nie może stać się jednak zwyczajem. Co więcej, te informacje i świadectwa w żadnym razie nie powinny posiadać takich cech, aby mogły być kojarzone z homilią ani być powodem nie wygłoszenia homilii w ogóle”, Episkopat Polski, *Wskazania dotyczące liturgii Mszy świętych sprawowanych w małych grupach i wspólnotach*, nr 26 (2014).
29. W niedziele i uroczystości, zwłaszcza w czasie Wielkiego Postu i w okresie wielkanocnym, zamiast symbolu nicejsko-konstantynopolitańskiego można odmówić Skład Apostolski. Na słowa: „I za sprawą Ducha Świętego przyjął ciało z Maryi Dziewicy i stał się człowiekiem”, względnie „który się począł z Ducha Świętego, narodził się z Maryi Panny” wszyscy czynią głęboki ukłon; klękają zaś w uroczystość Zwiastowania i Narodzenia Pańskiego (zob. OWMR 137).
30. Przewodniczący rozpoczyna i kończy modlitwę wiernych. Wezwania może wygłosić przygotowany uczestnik liturgii. Ma ich być przynajmniej cztery, a najwyżej sześć. Winny być ułożone w duchu

mądroj wolności i zwięzłe oraz uwzględniać intencje: za Kościół, za rządzących i o zbawienie całego świata, za doświadczonych trudnościami i za miejscową wspólnotę (zob. OWMR 70).

31. Obrzęd przygotowania darów ofiarnych rozpoczyna się po zakończeniu modlitwy powszechnej. Jeśli oprócz chleba i wina niesie się dary na potrzeby biednych lub kościoła, należy je nieść na początku procesji, **by złożyć poza ołtarzem**; na końcu idą osoby niosące chleb i wino. Ofiary pieniężne „na tacę” winny być zbierane w czasie przygotowania darów. Ta czynność nie należy do przewodniczącego celebracji, ale do innych jej uczestników. Powinna się zakończyć przed rozpoczęciem modlitwy eucharystycznej. **Należy przewidzieć więcej osób do tej czynności.**
32. Modlitwa eucharystyczna winna być recytowana ze zrozumieniem a obrzędy wykonywane w sposób określony w ordo missae. Koncelebranci wygłaszają teksty anafory przyciszonym głosem a przy konsekracji wykonują gest epikletyczny. „Biskup i koncelebranci we mszy świętej trzymają ręce wyciągnięte nad darami podczas epiklezy przed konsekracją. Kiedy biskup (...) wypowiada słowa konsekracji, koncelebranci razem z nim wypowiadają półgłosem słowa Pańskie (...) wyciągają prawą rękę w kierunku chleba i kielicha, tak jak podczas epiklezy konsekracyjnej” (*Ceremoniał liturgicznej posługi biskupów*, nr 106).
33. Synod przypomina, że znakiem pokoju jest ukłon w stronę najbliższych stojących uczestników mszy świętej lub podanie im ręki. Wykonuje się go w milczeniu lub wypowiada po cichu słowa: Pokój Pański niech zawsze będzie z tobą, albo: Pokój z tobą, na co przyjmujący odpowiada: Amen. Przewodniczący przekazuje znak pokoju usługującym, pozostając w prezbiterium (OWMR 82 i 154). Nie wolno używać formuły: Pokój nam wszystkim.
34. Wszyscy uczestnicy mszy świętej, także członkowie chóru czy scholi, odpowiednio usposobieni, przyjmują komunię zawsze podczas mszy świętej, a przynajmniej pewna ich liczba z Hostii konsekrowanych podczas tej celebracji (KKK 1388). W tym samym dniu

można przyjąć Najświętszą Eucharystię po raz drugi tylko wtedy, gdy uczestniczy się w całej mszy świętej. Komunii świętej udziela się przez podanie Hostii wprost do ust. Jeżeli jednak ktoś prosi o Komunię na rękę przez gest wyciągniętych dłoni, należy mu w taki sposób jej udzielić. Przyjmujący winien spożyć Ciało Pańskie wobec szafarza (Episkopat Polski, *Wskazania* nr 40).

35. Zaleca się procesyjne podchodzenie do przyjęcia Komunii św. (OWMR 44, 86 i 160). Można ją przyjąć w postawie klęczącej lub stojącej. Wierni przyjmujący Ciało Pańskie w postawie stojącej wykonują wcześniej skłon ciała lub przyklękają na jedno kolano, dotykając posadzki i mając tułów wyprostowany. Czynią to, gdy ich poprzednik przyjmuje Komunię. Przy przyklękaniu, także przed komunią, jak również po jej przyjęciu, nie wykonuje się znaku krzyża, ani żadnego innego gestu.
36. Do Komunii wystarczy jedna tylko postać eucharystyczna, ponieważ cały Chrystus jest obecny pod postaciami konsekrowanego chleba i wina. Komunia pod obiema postaciami jest pełnym znakiem uczty eucharystycznej. Praktykę komunijną pod obiema postaciami określa w diecezji biskup. Duszpasterz może udzielić Komunii pod obiema postaciami, ilekroć uzna to za słuszne, ale zawsze po uprzednim pouczeniu wiernych (OWMR 283).
37. Ogłoszenia parafialne winny być przygotowane na piśmie, klarowne i krótkie. Nie można inicjować żadnych modlitw.
38. Obowiązek uczestnictwa w celebracji Eucharystii dotyczy niedziel i świąt nakazanych. Spełnia go, kto bierze w niej udział, gdziekolwiek jest sprawowana w obrządku katolickim w sam dzień świąteczny, bądź też wieczorem dnia poprzedzającego, od godz. 16. Świątowanie niedzieli i świąt nakazanych jest złączony z koniecznością powstrzymania się od prac niekoniecznych.
39. Duszpasterską troską są otoczone wspólnoty, celebrujące Eucharystię wg nadzwyczajnej formy rytu rzymskiego, w tzw. rycie trydenckim.

40. Odstęp czasu pomiędzy zakończeniem mszy świętych, sprawowanych w niedziele i święta nakazane, a rozpoczęciem następnej celebracji nie powinien być mniejszy niż pół godziny. Natomiast przy wejściu na plac kościelny lub przy kościele winna być umieszczona tablica informująca o godzinach sprawowania mszy świętych.
41. Synod zachęca, aby kapłani codziennie celebrowali Eucharystię, nawet gdy nie ma wiernych (kan. 904 KPK). W ciągu dnia można tylko raz celebrować Eucharystię. Z prawa binacji i trynacji można korzystać tylko z ważnych przyczyn natury duszpasterskiej (pogrzeb, ślub).
42. Kapłan celebrujący lub koncelebrujący może przyjąć ofiarę złożoną z racji mszy świętej w określonej intencji (kan. 951 KPK). Wolno mu zatrzymać, oprócz dnia Bożego Narodzenia, tylko jedną ofiarę. Pozostałe jest zobowiązany przekazać na cele oznaczone przez biskupa, zatrzymując kwotę na pokrycie kosztów, związanych z posługą duszpasterską (konieczność dojazdu). Kapłan koncelebrujący w tym samym dniu drugą mszę świętą nie może z żadnego tytułu przyjąć za nią ofiary. Duszpasterz ma obowiązek prowadzenia specjalnej księgi intencji mszalnych.
43. Synod przypomina, aby spotkania duszpasterza z rodzicami dzieci przed ich Pierwszą Komunią Świętą miały charakter formacyjny. Tak formowani rodzice zatroszczą się, aby pierwszy pełny udział ich dziecka w celebracji Eucharystii był prawdziwym świętem spotkania z Chrystusem Zbawicielem. Zadbają też o skromny strój dziecka, symboliczne prezenty i odpowiednie przyjęcie komunijne.

SAKRAMENT POKUTY I POJEDNANIA

44. Sakrament pokuty ustanowił zmartwychwstały Chrystus. W dniu swej rezurekcji przekazał Apostołom władzę do odpuszczania grzechów. „Weźmijcie Ducha Świętego! Którym odpuscicie grzechy, są im odpuszczone, a którym zatrzymacie, są im zatrzymane” (J 20,22-23). Taką władzę w Kościele mają biskupi i prezbiterzy.

45. Synod przypomina, że grzechy, które nie sprowadzają śmierci duchowej, są odpuszczane we wspólnocie Ludu Bożego przez komunię sakramentalną, żal za grzechy, modlitwę, post i jałmużnę, także przez napominania błędzących i pouczanie ich (Rz 15,14), również przez zachęty, kierowane w duchu łagodności, by pomóc w powrocie na właściwą drogę (zob. Ga 6,1) oraz przebaczenie sobie nawzajem.
46. Chrystus przebacza grzechy ciężkie przez posługę spowiedników. Wtedy Ojciec niebieski z miłością przyjmuje powracającego marnotrawnego syna, Chrystus z radością bierze odnalezioną owcę i odnosi do swojej eklezjalnej owczarni a Duch Święty na nowo uświęca swoją świątynię.
47. Rytuał sakramentu pokuty przewiduje, aby wobec penitenta było głoszone słowo Boże. Obrzęd pojednania jednego penitenta ma być sprawowany w klimacie orędzia zbawienia. Natomiast jego proklamacja jest istotnym elementem obrzędu pojednania wielu penitentów z indywidualną spowiedzią i rozgrzeszeniem. Należy ten obrzęd stosować zwłaszcza podczas rekolekcji, misji, dni skupiania, także pierwszej spowiedzi dzieci. Proklamacja słowa Bożego, połączona z rachunkiem sumienia, właściwie kształtuje sumienie penitenta i przełamuje utarte, czasem bezduszne, szablony spowiedzi.
48. Obrzęd pojednania wielu penitentów z ogólną spowiedzią i rozgrzeszeniem jest nadzwyczajną formą sakramentu pokuty. Nie wolno z niego korzystać tylko z powodu licznego napływu penitentów, np. z okazji wielkiego święta lub pielgrzymki. Ma on zastosowanie, gdy ludziom grozi niebezpieczeństwo śmierci oraz w krajach misyjnych.
49. Każdy chrześcijanin jest zobowiązany, po osiągnięciu wieku rozeznania, przynajmniej raz w roku przystąpić do sakramentu pokuty. Ma wyznać wszystkie grzechy śmiertelne. Częste korzystanie z sakramentu pokuty, także regularne spowiadanie się z grzechów powszednich, pomaga pogłębiać wrażliwość sumienia a dzięki leczącej mocy Chrystusa skuteczniej walczyć ze złymi skłonnościami i postępować w rozwoju życia Bożego.

50. Spowiednik jest narzędziem miłosiernego Boga przez swoją roztropność, sakramentalną tajemnicę spowiedzi oraz umiejętność zrozumienia penitenta. Posługując w konfesjonale spełnia czynność liturgiczną. Ma ją sprawować w stroju liturgicznym, w komży i stule koloru fioletowego (OP WTP 38g). Podczas rozgrzeszenia czyni znak krzyża prawą ręką.
51. Synod zachęca, aby budowa konfesjonałów zapewniała tajemnicę spowiedzi. One winny się znajdować w miejscu łatwo dostępnym. Poza konfesjonalem można spowiadać tylko z ważnej przyczyny. Spowiednik określa formę zadośćuczynienia stosownie do rodzaju i liczby grzechów, z uwzględnieniem sytuacji penitenta. Ten ma osobiście wypełnić zobowiązanie pokutne.
52. Pojednanie pokutujących może się odbywać o każdej porze i w każdym dniu. Należy zachęcać wiernych, by korzystali z sakramentu pokuty poza mszą świętą (OP WTP 13). Można spowiadać także podczas celebracji Eucharystii. Nigdy nie może tego czynić przewodniczący celebracji eucharystycznej ani koncelebransi.
53. Z sakramentem pokuty jest związany odpust. Daru odpustu udziela Kościół, który z woli Chrystusa jest szafarzem owoców odkupienia (KKK 1471). Jest to darowanie przed Bogiem kary doczesnej za grzechy, odpuszczone już co do winy w sakramencie pokuty. Odpust częściowy lub zupełny można uzyskać dla siebie lub dla zmarłych. Odpust domaga się wykonania określonych przez Kościół czynów pobożności, pokuty i miłości (KKK 1473).

SAKRAMENT NAMASZCZENIA CHORYCH

54. Sakrament namaszczenia chorych jest wyrazem troski Chrystusa o tych, którzy się źle mają (Mt 9,12). Z Jego woli i Jego mocą Apostołowie „wyrzucali wiele złych duchów oraz wielu chorych namaszczali olejem i uzdrawiali” (Mk 6,13). Kościół tak czyni w myśl zachęty św. Jakuba Apostoła: „Choruje ktoś wśród was? Niech sprowadzi kapłanów Kościoła, by się modlili nad nim i namaścili go olejem

w imię Pana. A modlitwa pełna wiary będzie dla chorego ratunkiem i Pan go podźwignie, a jeśliby popełnił grzechy, będą mu odpuszczone” (Jk 5,14-15).

55. Ten sakrament nie jest „ostatnim namaszczeniem”. Jest znakiem uzdrawiającej mocy Chrystusa. Właściwym czasem jego przyjęcia jest początek niebezpiecznej choroby, konieczność operacji chirurgicznej, ale również podeszły wiek, który niesie ze sobą osłabienie. Tego sakramentu można udzielić dzieciom, które osiągnęły taki poziom umysłowy, że ten sakrament może im przynieść pocieszenie. Należy go udzielać wierzącym, którzy stracili przytomność lub używanie rozumu. Nie wolno udzielać namaszczenia chorych ludziom uparcie trwającym w jawnym grzechu ciężkim (kan. 1007 KPK). Nigdy nie udziela się tego sakramentu umarłym. Za zmarłego należy modlić się do Boga, „aby go uwolnił od grzechów i przyjął litościwie do swego Królestwa” (SCH 18).
56. Sakramentu namaszczenia może udzielać tylko uczestnik kapłaństwa sakramentalnego, biskup lub prezbiter. Ten obrzęd sprawuje się wg księgi liturgicznej *Sakramenty chorych, obrzędy i duszpasterstwo*. Tylko w przypadku konieczności można ograniczyć obrzęd do jednego namaszczenia na czole lub innej części ciała. Wówczas wypowiada się całą formułą sakramentalną.
57. Duszpasterze winni nauczać o sakramencie namaszczenia oraz odwiedzać chorych. Sakrament namaszczenia chorych należy do sakramentów uzdrowienia. Jeżeli chory nie może skorzystać z sakramentu pokuty, sakramentalne namaszczenie olejem chorych ma moc odpuszczania grzechów.
58. Sakramentu namaszczenia chorych można udzielać podczas celebracji mszy świętej. Jego pierwszą łaską jest umocnienie chorego, także wewnętrzny pokój i odwaga w dźwiganium krzyża choroby.
59. Kościół oprócz sakramentu namaszczenia ofiaruje chorym sakrament pokuty i Eucharystię jako Wiatyk. Stanowi on swoiste zwieńczenie życia chrześcijanina, umacnianego przez Chrystusa łaską

przyjmowanych sakramentów. Eucharystyczny „pokarm na drogę” jest rzeczywistym zaczątkiem życia wiecznego. Kapłan niosąc Najświętszy Sakrament choremu używa stuy białej, natomiast przy udzielaniu sakramentu pokuty i namaszczenia stuy koloru fioletowego.

SAKRAMENT ŚWIĘCEŃ

60. Chrystus ustanowił sakrament święceń podczas ustanowienia Eucharystii i dla jej celebracji. Apostołów i ich następców uczynił kapłanami Nowego Przymierza (KKK 1337). Kapłaństwo sakramentalne posiada dwa stopnie: episkopat i prezbiterat. Stanowi uzdolnienie dla mężczyzn powołanych przez Boga do sakramentalnego uobecniania misterium śmierci i zmartwychwstania Chrystusa, bierzowania ochrzczonych, odpuszczania grzechów, także namaszczenia chorych olejem w imię Pana (Jk 5,14).
61. Biskupi, biblijni stróże-episkopoi, posiadają pełnię sakramentalnego kapłaństwa i są pasterzami w powierzonych im Kościołach lokalnych (KK 27). Ich główne obowiązki to: głoszenie Ewangelii, nauczanie zasad moralnych, sprawowania sakramentów świętych, szczególnie Eucharystii i sakramentu święceń oraz kierowanie Ludem Bożym (KK 26).
62. Prezbiterzy, biblijni starsi-presbiteroi, są prawdziwymi kapłanami Nowego Przymierza. Przez święcenia utożsamiają się sakramentalnie z Chrystusem, Najwyższym i wiecznym Kapłanem. Swoją misję głoszenia słowa Bożego i sprawowania sakramentów wykonują w łączności ze swym biskupem.
63. Kandydat do święceń prezbiteratu jest wybierany przez biskupa. Jego przygotowanie intelektualne, duchowe i pastoralne ma się wyrażać w nieskażonej wierze, czystej intencji, motywowanej nadprzyrodzonością, solidnej wiedzy, także dobrej opinii oraz nienagannych obyczajach. Kandydat musi być zdrowy fizycznie i psychicznie (kan. 1029 KPK).
64. Synod przypomina, że święcenia prezbiteratu są zawsze wielkim świętem w Kościele diecezjalnym. Zachęca księży, by ich udział

w tym święcie był okazją do dziękczynienia za własne święcenia i nie ograniczył się tylko do włożenia rąk na głowę święconego.

65. Diakon jest osobą duchowną. Jest wyświęcany „nie dla kapłaństwa, lecz dla posługi” liturgii, słowa i miłości. On ma prawo do uroczystego udzielania chrztu, przechowywania i rozdzielania Eucharystii, asystowania i błogosławienia w imieniu Kościoła związkom małżeńskim, udzielania wiatyku umierającym, czytania wiernym Pisma Świętego, głoszenia homilii, także przewodniczenia liturgii godzin i sprawowania sakramentaliów, również przewodniczenia obrzędom pogrzebowym i nabożeństwom oraz nauczania ludu (KK 29).
66. Diakonat może być czasowy jako stopień do święceń prezbiteratu. Może być urzędem stałym. Diakonat stały jako właściwy i trwały stopień hierarchiczny, obok biskupstwa i prezbiteratu, jest udzielany celibatariuszom, ale również żonatym mężczyznom. Diakoni upodabniają się do Chrystusa, który stał się «diakonem», czyli sługą wszystkich. Uczestnictwo duchownych i świeckich katolików w święceniach diakonatu jest okazją do ożywienia pragnienia naśladowania Chrystusa Sługi.

SAKRAMENT MAŁŻEŃSTWA

67. Bóg Stwórca, stwarzając mężczyznę i niewiastę na swój obraz i podobieństwo, uzdolnił ich do ojcostwa i macierzyństwa. „Bądźcie płodni i rozmnażajcie się, abyście zaludnili ziemię i uczynili ją sobie poddaną” (Rdz 1,28).
68. Chrystus podniósł naturalne przymierze małżeńskie do godności sakramentu. Włączył małżonków w dynamikę swoich paschalnych zasług z Kościołem (por. Ef 5,25). Małżeństwo sakramentalne ma moc uświęcającą, bo jest związkiem miłości. „Bądźcie sobie wzajemnie poddani w bojaźni Chrystusowej! Żony niechaj będą poddane swym mężom, jak Panu, bo mąż jest głową żony, jak i Chrystus – Głową Kościoła: On – Zbawca Ciała. (...) Mężowie miłujcie żony, bo i Chrystus umiłował Kościół i wydał za niego samego siebie, aby go uświęcić (...) Kto miłuje swoją żonę, siebie samego miłuje” (Ef 5,21-24).

69. Kościół, w imieniu Chrystusa, błogosławi małżeństwa, gdy są zawierane dobrowolnie i bez żadnego przymusu, z pragnieniem trwania aż do końca życia, zarówno w zdrowiu, jak i w chorobie, w dobrej i złej doli oraz gotowe przyjąć potomstwo, którym Bóg obdarzy i wychować je po katolicku.
70. Synod, idąc za wskazaniem adhortacji apostołskiej *Familiaris consortio* 66, przypomina o trzech etapach przygotowania do małżeństwa: dalszym, bliższym i bezpośrednim. Na etapie bezpośrednim, ok. 6 miesięcy przed zawarciem sakramentu małżeństwa, narzeczeni winni wysłuchać 8 katechez, uczestniczyć w dniu skupienia i poznać zasady odpowiedzialnego rodzicielstwa uczestnicząc w zajęciach w poradni rodzinnej.
71. Synod usilnie zachęca, aby narzeczeni przeżywali czas przygotowania w stanie łaski uświęcającej. Winni przystąpić do sakramentu pokuty w tygodniu po zgłoszeniu ślubu, najlepiej w formie spowiedzi generalnej. Drugą spowiedź przedślubną powinni odbyć w tygodniu poprzedzającym ślub. Na świadków ślubu winni wybrać osoby wiarygodne.
72. Szafarzami sakramentu małżeństwa są narzeczeni, gdy w imię Boże, wobec przedstawiciela Kościoła, wyrażają zgodę bycia mężem i żoną. Obrzędy ślubne należy sprawować zawsze według księgi *Obrzędy sakramentu małżeństwa dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*. Duszpasterze winni zachęcać narzeczonych do skromnego stroju, prostoty w dekoracji świątyni, właściwego doboru muzyki i angażowania fotografów i kamerzystów, którzy ukończyli odpowiedni kurs filmowania podczas uroczystości kościelnych.
73. W księdze małżeństw wpisuje się imiona i nazwiska zaślubionych, daty i miejsca urodzenia, imiona i nazwiska ich rodziców. Wpisu dokonuje się na podstawie dowodu osobistego, metryki urodzenia lub innego urzędowego dokumentu z fotografią oraz – przy małżeństwach konkordatowych – zaświadczenia z USC stwierdzającego zawarcie małżeństwa. Wpisuje się także wyznanie zaślubionych, datę zawarcia małżeństwa, nazwisko świadka kwalifikowanego, dane świadków zwykłych oraz numer protokołu przedślubnego, chyba

że jest to małżeństwo tajne, wtedy zapisuje się w specjalnej księdze przechowywanej w tajnym archiwum kurii (kan. 1133 KPK).

SAKRAMENTALIA

74. Sakramentalia są to znaki święte, ustanowione przez Kościół, które z pewnym podobieństwem do sakramentów oznaczają skutki duchowe, a osiągają je przez modlitwę Kościoła (KL 60). Nie udzielają łaski Ducha Świętego ale przez modlitwę Kościoła uzdalniają do jej przyjęcia w sakramentach i do owocnej z nią współpracy (KKK 1670).
75. **Błogosławieństwa** stanowią najliczniejszą grupę sakramentaliów. Błogosławi się ludzi oraz rzeczy i miejsca związane ze sprawowaniem liturgii i codzienną aktywnością człowieka. Rzeczy pobłogosławione nie zyskują żadnych szczególnych właściwości czy cech sakralnych. One przypominają o Bogu i zachęcają do życia zgodnego z Jego wolą. Sposób celebrowania błogosławieństw określa księga liturgiczna: *Obrzędy błogosławieństw dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*.
76. Błogosławi się cmentarze jako miejsca grzebanie zmarłych (kan. 1205 KPK). Troska o porządek na cmentarzach jest świadectwem wiary w świętych obcowanie. Takim świadectwem są właściwe napisy i symbole na grobach i treści nekrologów, inspirowane prawdą, że Chrystus jest Życiem i Zmartwychwstaniem oraz że życie człowieka wierzącego przez śmierć „zmienia się, ale się nie kończy”.
77. **Poświęcenie dotyczy kościoła i ołtarza**. Ten obrzęd oznacza uroczyste przeznaczenie ich do użytku liturgicznego. Ryt poświęcenia obejmuje m.in. namaszczenie ścian świątyni i mensy ołtarzowej olejem krzyżma świętego. Sposób sprawowania tego sakramentalne określa księga liturgiczna: *Obrzędy poświęcenia kościoła i ołtarza*.
78. Synod przypomina, że poświęcenie kościoła jest zarezerwowane biskupowi diecezjalnemu. Tylko on może zezwolić, z bardzo ważnej przyczyny, na użycie, przejściowo, miejsca świętego do innych

celów, które jednak nie godzą w jego świętość. On też może wyłączyć kościół z użytku liturgicznego i przeznaczyć na godne cele świeckie. Wtedy kościół traci poświęcenie.

79. Kościoły winny być udostępnione wiernym a jednocześnie dobrze zabezpieczone przed zbezczeszczeniem. Ich profanacja następuje przez dokonanie w nich czynności ciężko niesprawiedliwych, połączonych ze zgorszeniem wiernych.
80. Kościół jako sanktuarium, zaaprobowane przez biskupa diecezjalnego, musi mieć statut, określający cel, władzę rektora, prawo własności i zarząd majątkiem. Ma zapewnić wiernym obfitsze środki zbawienia przez gorliwe głoszenie słowa Bożego, sprawowanie Eucharystii i sakramentu pokuty oraz kultywowanie zatwierdzonych form pobożności ludowej, które przygotowują do owocnego przyjęcia sakramentów świętych.
81. W sanktuariach podczas każdej celebracji Eucharystii z ludem należy głosić homilię. Posługi i funkcje liturgiczne winien spełniać kompletny i dobrze przygotowany zespół liturgiczny. Stróż sanktuarium winni zatroszczyć się o stałą posługę spowiedniczą oraz chętnie służyć w konfesjonale.
82. Synod zdecydowanie zabrania włączania do liturgii jakichkolwiek elementów pobożnościowych. Domaga się, aby one wybrzmiały przed mszą świętą lub po jej zakończeniu. Także powitania pielgrzymów muszą dokonać się przed mszą świętą a rozbudowane podziękowania i pożegnania po mszalnych obrzędach zakończenia.
83. **Konsekracja** dotyczy osób. Taki charakter ma profesja zakonna i konsekracja dziewic (kan. 604 KPK). Sposób celebracji tego sakramentalne, odnośnie do osób zakonnych określa księga liturgiczna *Obrzędy profesji zakonnej* a odnośnie do dziewic: *Obrzęd konsekracji dziewic*.
84. **Egzorcyzm** jest formą modlitwy błagalnej Kościoła, by jakaś osoba lub przedmiot były strzeżone przez Opatrzność Bożą od szatańskiego zniewolenia. Chrystus, który pokonał diabła przez śmierć na krzyżu i chwalebne zmartwychwstanie (Hbr 2,14), swą zwycięską moc zawarł m.in. w egzorcyzmach.

85. Egzorcyzm prosty stanowi modlitwa o oddalenie dręczeni i pokus szatana. Jest on dostępny każdemu chrześcijaninowi. Taki charakter mają modlitwy, m.in.: Ojcze nasz, Pod Twoją obronę, Święty Michał Archaniele.
86. **Egzorcyzm uroczysty, lub wielki, jest czynnością liturgiczną sprawowaną** nad opętanymi. Wykonuje go tylko biskup diecezjalny lub z jego upoważnienia egzorcysta, gdy nabierze moralnego przekonania, że osoba jest naprawdę opętana przez diabła. A o opętaniu świadczą m.in.: wypowiedzanie słów w nieznanym sobie języku, wyjawianie spraw dalekich i ukrytych, demonstrowanie siły nieproporcjonalnej do wieku albo przekraczającej naturalne ludzkie możliwości, a zwłaszcza okazywanie gwałtownej nienawiści do Boga, do Najświętszego Imienia Jezusa, Najświętszej Maryi Panny i Świętych, do Kościoła, do słowa Bożego, do przedmiotów sakralnych, obrzędów, zwłaszcza sakramentalnych, i do świętych obrazów. Sposób sprawowania tego sakramentalne określa księga liturgiczna: *Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne*.
87. **Pogrzeb chrześcijański** należy do obrzędów liturgicznych. W nich Kościół celebrować z wiarą paschalne misterium Chrystusa. Wyznaje wiarę w ciało zmartwychwstanie i życie wieczne. Obrzędy pogrzebowe są źródłem religijnej pociechy, budzą też nadzieję osiągnięcia szczęścia wiecznego, uczestnictwa w chwale zmartwychwstałego Chrystusa.
88. Uczestnicy pogrzebu wyrażają swoją wiarę przez skupienie i czynne uczestnictwo w modlitwie. Tak dają świadectwo o rzeczach ostatecznych uczestnikom religijnie obojętnym lub żyjącym jakby Boga nie było.
89. Synod przypomina, że pogrzeb ma być sprawowany według księgi liturgicznej: *Obrzędy pogrzebu dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*. Zachęca, aby podczas pogrzebu celebrować odpowiednią godzinę z liturgii godzin. Pożegnania zmarłego, zwłaszcza księdza, winny być nieliczne, krótkie i dobrze przygotowane.

90. W przypadku kremacji zwłok, obrzędy pogrzebowe z mszą świętą i z ostatnim pożegnaniem włącznie, powinny być celebrowane przed kremacją ciała ludzkiego. Po kremacji sprawuje się w kościele lub kaplicy cmentarnej obrzęd związany ze złożeniem urny w grobie (Obrzędy pogrzebu).
91. Racje duszpasterskie lub powody natury praktycznej uzasadniają jednak sprawowanie obrzędów pogrzebowych nad samą urną. Wówczas podczas celebracji Eucharystii, połączonej z ostatnim pożegnaniem ciała zmarłego, urnę stawia się przed prezbiterium na stoliku nakrytym fioletowym kirem obok zapalonego paschału.
92. Pogrzeb dzieci, które zmarły przed chrztem, a które rodzice pragnęły ochrzcić, odbywa się w formie pełnego obrzędu. W zależności od sytuacji można sprawować dwie stacje, w kościele i na cmentarzu. Obrzędy na pogrzeb dziecka nieochrzczonego są w księdze liturgicznej: *Obrzędy pogrzebu dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*.
93. Podczas pogrzebu dziecka utraconego celebruje się mszę świętą wg formularza „Msza w czasie pogrzebu dziecka nie ochrzczonego” (zob. *Mszał Rzymski dla diecezji polskich*, s. 241). W liturgii używa się szat koloru białego. Jest to nade wszystko modlitwa za rodziców, którzy przedwcześnie utracili swoje dziecko, aby doświadczyli pocieszenia płynącego z wiary.
94. Prośbę rodziców o pochówek dla dziecka utraconego należy rozumieć jako pragnienie chrztu dla niego. Nie można odmawiać pochówku dlatego, że rodzice nie są małżeństwem sakramentalnym lub nie są związani z życiem parafii. Zaistniała sytuacja jest dobrą okazją, aby wykorzystać duszpastersko kontakt z takimi rodzicami (kan. 1183 § 2 KPK).
95. W Wielki Czwartek i w Triduum Paschalne można celebrować pogrzeb. Zamiast mszy świętej sprawuje się liturgię słowa Bożego i obrzęd ostatniego pożegnania. Uczestnikom pogrzebu nie udziela się komunii św. Od rozpoczęcia Triduum do Wielkiej Soboty włącznie nie wprowadza się pogrzebu do kościoła, w którym

odbywa się adoracja Najświętszego Sakramentu (Episkopat Polski, *Instrukcja liturgiczno-duszpasterska o pogrzebie i modlitwach za zmarłych* (5.05.1978)). W Wielki Piątek pogrzeb celebrować się bez śpiewu, bez gry na organach i bicia dzwonów (Kongregacja Kultu Bożego, *List okólny o przygotowaniu i obchodzeniu świąt paschalnych* (16.01.1988), nr 61).

96. W księdze zmarłych dokonuje się wpisu na podstawie karty zgonu, wydanej przez Urząd Miasta lub Gminy. Nie wolno spisywać aktu zgonu na podstawie sądowego uznania za zmarłego. W księdze zmarłych nie zapisuje się osób, które nie należały do Kościoła katolickiego. Wpisuje się je tylko do księgi cmentarnej.

LITURGIA GODZIN

97. Liturgia godzin jest modlitwą uświęcenia czasu. Stanowi formę uobecniania misterium śmierci i zmartwychwstania Chrystusa. Dokonuje się to mocą słowa Bożego. Ono wybrzmiewa w psalmach i w czytaniach biblijnych.
98. Synod zachęca, aby w niedziele w parafiach celebrować nieszpory jako oddzielną liturgię. Można je łączyć ze mszą świętą. Wtedy jako pieśń na wejście śpiewa się hymn albo jako hymn wykonuje się odpowiednią pieśń. Po znaku krzyża i pozdrowieniu oraz komentarzu wstępnym wykonuje się psalmodię. Po niej wybrzmiewa, zgodnie z prawem liturgicznym, hymn Chwała, kolekta oraz niedzielna liturgia słowa. W modlitwie wiernych można wykorzystać prośby nieszporne. Kantyk Maryjny „Wielbi dusza moja Pana” wybrzmiewa po zakończeniu obrzędów komunijnych.
99. W Wielki Piątek i w Wielką Sobotę należy celebrować wspólnotowo godzinę czytań i jutrznię. Wierni przez pobożne rozważanie, w świetle słowa Bożego, męki, śmierci i pogrzebu Chrystusa, przeżyją owocnie i z radością misterium Jego zmartwychwstania.

100. Wszyscy duchowni są moralnie zobowiązani do całkowitej i codziennej celebracji lub recytacji poszczególnych godzin w odpowiednim czasie (kan. 1175 KPK). Niedopełnienie tego obowiązku jest usprawiedliwione tylko poważnymi okolicznościami: słabe zdrowie, pełnienie dzieł miłosierdzia, zmęczenie intensywną posługą duszpasterską, obowiązek celebrowania tego samego dnia wiele razy mszy świętej, czy wielogodzinna posługa w konfesjonale. Opuszczenie oficjum z powodu lenistwa lub niekoniecznego odpoczynku jest połączone z winą moralną.
101. Racją usprawiedliwiającą nieodmawianie jutrzni bądź nieszporów może być tylko poważna przyczyna, ponieważ te godziny liturgiczne są „głównymi częściami codziennego oficjum” (KL 89). Jeśli ktoś nie mógł odmówić jutrzni w godzinach porannych jest zobowiązany uczynić to, jak tylko będzie mógł; podobnie jest z nieszporami. Przeszkoda związana z „odpowiednią porą dnia” nie jest przyczyną usprawiedliwiającą nieodmówienie jutrzni bądź nieszporów, ponieważ one „mają wielkie znaczenie”. Wtedy należy po hymnie odpowiedniej godziny odmówić psalmodię godziny opuszczonej i zakończyć jednym krótkim czytaniem i modlitwą (KKBiDS, 15.11.2000).

ROK LITURGICZNY

102. Rok liturgiczny jest przestrzenią czasową, w której Kościół celebruje czyny zbawcze Chrystusa. Jest w nim obecna cała historia zbawienia od stworzenia świata i człowieka aż po Apokalipsę, która zwiastuje powtórne przyjście paschalnego Pana.
103. Advent rozpoczyna rok liturgiczny. Jego pierwsza część kieruje uwagę wyznawców Chrystusa na paruzję, od 17 grudnia przygotowuje na święto narodzenia wcielonego Syna Bożego. Ma także charakter paschalny, ponieważ wcielenie Syna Bożego rozpoczęło Jego drogę ku Golgocie i zmartwychwstaniu.
104. Maryjny charakter adwentu jest zaznaczony uroczystością Niepokalanego Poczęcia oraz możliwością celebrowania mszy świętej

o NMP w adwencie. Msza „Rorate” może być celebrowana rano, także wieczorem. Należy dobrać odpowiednie pieśni, głosić krótką homilię i właściwie zredagować wezwania do modlitwy powszechnej. Zachować zwyczaje adwentowe: ustawiać roratkę z szarfą niebieską jako dodatkową świecę, symbolizującą NMP jako jutrzenkę zbawienia, także wieniec adwentowy ze świecami jako znak nadziei i radości na spotkanie z Chrystusem, Światłością świata.

105. Uroczystość Bożego Narodzenia jest świętowaniem narodzin Chrystusa. Wcielony Syn Boży, nie opuszczając wnętrza Trójcy Świętej, wszedł w ludzką historię. W świętowaniu tajemnicy narodzenia Chrystusa nie eksponować akcentów folklorystycznych i sentymentalnych, zawartych w pastoralkach, ale pogłębiać w klimacie wiary sakramentalną identyfikację z Nowonarodzonym. Jej najpełniejszym wyrazem jest komunია sakramentalna i życie jej treścią.
106. Święto Objawienia Pańskiego, obchodzone 6 stycznia, ukazuje Chrystusa, który wychodzi z ciszy nocy narodzenia, by światłem swej Osoby i Ewangelii oświetlić ludzkie życie. Należy upowszechniać chrystologiczny charakter zwyczaju oznaczania drzwi domostw pobłogosławioną kredą. Zamiast KMB, jako Kacper, Melchior, Baltazar, pisać CMB, co oznacza: Christus mansionem benedicat – Niech Chrystus pobłogosławi ten dom.
107. Wielki Post jest czasem wielkanocnego przygotowania. Środa popielcowa ożywia paschalną pielgrzymkę człowieka ochrzczonego. Przypomina, że należy „zachowywać nakazane posty i wstrzeźliwość od pokarmów mięsnych, a w okresach pokuty powstrzymać się od udziału w zabawach”. Wstrzeźliwość czyli powstrzymanie się od spożywania mięsa i pokarmów mięsnych obowiązuje tych, którzy ukończyli 14 rok życia, w piątki całego roku, chyba że w tym dniu przypada uroczystość. Niemożliwość zachowania wstrzeźliwości domaga się podjęcia innej formy pokuty, zwłaszcza uczynków miłości, miłosierdzia i pobożności. Post to wstrzeźliwość i ograniczenie ilości spożywania pokarmów postnych. Obowiązuje katolików między 18 a 60 rokiem życia

w środę popielcową i w Wielki Piątek. Powstrzymanie się od zabaw obowiązuje we wszystkie piątki i w czasie wielkiego postu.

108. Święte Triduum Paschalne jest szczytem roku liturgicznego. Rozpoczyna je wielkoczwartkowa Msza Wieczery Pańskiej. Należy ją celebrować w godzinach wieczornych. Nie wolno w tym dniu sprawować mszy bez udziału wiernych. Obrzęd umycia nóg może być stosowany w parafiach.
109. Wielki Piątek jest pamiątką śmierci wcielonego Syna Bożego. Kościół nie celebruje Ofiary eucharystycznej, ale uczestnikom liturgii udziela komunii świętej. Liturgia Męki Pańskiej powinna się odbyć w godzinach popołudniowych, od godziny piętnastej do dwudziestej pierwszej. Krzyż do odsłonięcia powinien być dość duży i piękny. Do adoracji używa się jednego krzyża, ze względu na prawdziwość znaku. Nabożeństwa pasyjne mają przygotować do liturgii, albo być sprawowane po jej zakończeniu (KKB, *List okólny o przygotowaniu i obchodzeniu świąt paschalnych* (16.01.1988), nr 58-72).
110. W Wielką Sobotę Kościół trwa przy Grobie Pańskim, rozważając, wobec Najświętszego Sakramentu, mękę i śmierć Chrystusa oraz Jego zstąpienie do otchłani. Powstrzymuje się od sprawowania mszy świętej i nie celebruje sakramentów, z wyjątkiem sakramentu pokuty i namaszczenia chorych. Podczas adoracji można celebrować godzinę czytań i jutrznię albo nabożeństwo słowa Bożego, lub nabożeństwo adoracyjne, odpowiadające misterium tego dnia.
111. Wigilia Paschalna jest świętowaniem rezurekcji Chrystusa. Liturgia domaga się prawdziwego paschału, pełnej liturgii słowa Bożego, także płonących świec w rękach wiernych podczas odnowienia przez nich przyrzeczeń chrzcielnych.
112. Wigilia Paschalna kończy się eucharystyczną procesją rezurekcyjną. Na jej czele niesie się krzyż przyozdobiony czerwoną stułą i figurą Zmartwychwstałego. Jeśli po Wigilii Paschalnej nie ma procesji, msza kończy się błogosławieństwem i rozesłaniem. Można wznowić adorację Najświętszego Sakramentu. Podczas niej śpiewa

się pieśni wielkanocne i eucharystyczne, odmawia chwalebłą część różańca, albo adoruje Chrystusa paschalnego w ciszy, aż do procesji rezurekcyjnej, która zamknie obrzędy Wigilii Paschalnej. Msza święta celebrowana po procesji jest drugą mszą w dniu Wielkanocy.

113. Synod zachęca, aby na zakończenie Triduum, zależnie od okoliczności, celebrować w niedzielę zmartwychwstania II nieszpory. Podczas śpiewania psalmów można odbyć procesję do chrzcielnicy. Paschał w czasie wielkanocnym należy umieścić obok ambony albo przy ołtarzu i zapalać na mszę, jutrznię i nieszpory, aż do niedzieli Zesłania Ducha Świętego. Niedziele Wielkanocy mają pierwszeństwo przed świętami Pańskimi i przed wszystkimi uroczystościami. Nie wolno na te niedziele przenosić uroczystości odpustowych. Tytuł kościoła może być uwzględniony w homilii.
114. Paschał poza okresem wielkanocnym przechowuje się w kaplicy chrzcielnej. Od niego zapala się świece ochrzczonych w czasie sprawowania chrztu. Można ustawiać go obok katafalku podczas pogrzebu, by przypominał, że śmierć jest dla chrześcijanina prawdziwą paschą.
115. Okres w ciągu roku trwa 33 lub 34 tygodnie i ukazuje zbawienne skutki wydarzenia wielkanocnego. Zaczyna się w poniedziałek po niedzieli wypadającej po dniu 6 stycznia i trwa do wtorku przed wielkim postem, oraz od poniedziałku po niedzieli zesłania Ducha Świętego i kończy przed I nieszporem I niedzieli adwentu. Niedzielna Eucharystia jest dla chrześcijanina źródłem i szczytem jego aktywności tygodniowej.
116. Uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa ukazuje całościowo tajemnicę Eucharystii. Z ofiary Chrystusa wynika uczta z Jego Ciała i Krwi oraz Jego sakramentalna obecność poza celebracją mszalną. Istotą świętowania tej uroczystości jest uczestnictwo w celebracji Eucharystii.
117. Synod zachęca do organizowania procesji teoforycznej do czterech ołtarzy a zwłaszcza do poprawnej proklamacji słowa Bożego

i odpowiedniego doboru pieśni oraz ich udostępnienia wiernym podczas procesji. Procesja przedłuża trwanie w bliskości Chrystusa. Należy utrzymać zwyczaj procesji eucharystycznej przez osiem dni po uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa.

118. Liturgiczny kult Bożej Rodzicielki jest związany z Jej szczególną obecnością w misterium Chrystusa i Kościoła. Nie jest to jednak kult uwielbienia, należny tylko Bogu, ale kult wszechwysławiania (*hyperdulia*) (KL 103).
119. W liturgicznym kulcie męczenników i innych świętych, Kościół głosi misterium paschalne Chrystusa, szczególnie obecne w ich życiu. Oni bowiem współcierpieli i zostali współuwielbieni ze swym Zbawicielem. Są przykładem, pociągającym ludzi do Boga. Przez ich zasługi wierni wypraszają Boże dobrodziejstwa (KL 104).

KULT JEZUSA EUCHARYSTYCZNEGO

120. Zmartwychwstały Chrystus jest obecny pod postaciami eucharystycznymi także po zakończeniu celebracji Eucharystii. Święty zapas w tabernakulum należy odnawiać co dwa tygodnie.
121. Synod zaleca, aby w każdej parafii odbywała się co roku dłuższa, trzydniowa, adoracja Najświętszego Sakramentu. Po zakończeniu mszy świętej wystawia się Najświętszy Sakrament w monstrancji do adoracji. Można tego dokonać w ornacie. Natomiast przewodniczenie adoracji, celebrowanie jakiejś części liturgii godzin oraz błogosławieństwo eucharystyczne, winno być sprawowane w białej kapie. Zasady kultu eucharystycznego są zawarte w księdze: *Komunia święta i kult Tajemnicy eucharystycznej poza mszą świętą, dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*.
122. Adoracja musi mieć charakter chrystocentryczny. Temu służy czytanie Pisma Świętego i medytacja. Modlitwy i śpiewy winny być skierowane ku uczczeniu Chrystusa (KKTE nr 71). Przed Najświętszym Sakramentem można odmówić Koronkę do Miłosierdzia

Bożego i uzyskać odpust zupełny pod zwykłymi warunkami (*Penitencjaria Apostolska*, 12.01.2002). Adoracja przez ożywienie wiary w rzeczywistą obecność Chrystusa w Najświętszym Sakramencie ma poprowadzić jej uczestników do sakramentalnego zjednoczenia z Nim przez komunię świętą.

123. W adoracji Najświętszego Sakramentu należy zawsze dawać pierwszeństwo uwielbieniu przed prośbą. Adoracja jest formą modlitwy o uzdrowienie. Nie można jednak wysuwać na pierwszy plan pragnienia uzdrowienia fizycznego czy duchowego (*Kongregacja Nauki Wiary, Instrukcja na temat modlitw w celu osiągnięcia uzdrowienia pochodzącego od Boga* (14.09.2000), nr 5).
124. Adoracja krótka Najświętszego Sakramentu, praktykowana z racji Godziny świętej, pierwszego piątku miesiąca, pierwszej soboty, czy niedzieli adoracyjnej, rozpoczyna się po odmówieniu modlitwy po komunii. Można ją odprawić w ornacie. Nie wolno dokonywać wystawienia Najświętszego Sakramentu tylko dla udzielenia błogosławieństwa (KKTE nr 65).
125. Synod stanowi, że można udzielać błogosławieństwa eucharystycznego pojedynczych wiernych, na sposób praktykowany w Lourdes.

NABOŻEŃSTWA LUDU CHRZEŚCIJAŃSKIEGO

126. Liturgia nie wyczerpuje całej działalności Kościoła (KL 9). On usilnie zaleca nabożeństwa ludu chrześcijańskiego. One muszą zgadzać się z liturgią. Pogłębiane przez ewangelizację są pomocą do owocnego w niej uczestnictwa. Nabożeństwa i inne formy pobożności nie mogą zastępować ani mieszać się z celebracjami liturgicznymi (VQA, nr 18).
127. Synod zaleca, aby nabożeństwa okresowe były sprawowane przed mszą świętą. Wtedy będą dobrym przygotowaniem do udziału w celebracji Eucharystii dla pragnących w niej uczestniczyć.

128. Nabożeństwa maryjne w maju oraz różańcowe w październiku można sprawować przed wystawionym Najświętszym Sakramentem. Ich chrystologiczny charakter winny potwierdzać odpowiednio dobrane fragmenty Pisma Świętego i rozważania.
129. Gorzkie Żale mogą być odprawiane wobec wystawionego Najświętszego Sakramentu. Wtedy używa się białej kapy. To wielkopostne nabożeństwo należy traktować nie jako wyraz współczucia cierpiącemu Chrystusowi, ale jako pomoc do brania przez jego uczestników codziennych krzyży i kroczenia za Nim. Głoszone rozważania podczas tego nabożeństwa winny jasno ukazywać jego powiązanie z tajemnicą Eucharystii.
130. Nabożeństwo Drogi Krzyżowej jest formą kontemplacji zbawczej męki wcielonego Syna Bożego. Stanowi zachętę do kroczenia z Nim ku chwale zmartwychwstania. Duchowny przewodniczy temu nabożeństwu w stule czerwonej.
131. Modlitwy o uzdrowienie fizyczne czy duchowe winny mieć formę katechezy, połączonej ze świadectwami. Podczas takich nabożeństw można stosować modlitwę spontaniczną. Można odmawiać różaniec z dopowiedzeniami, poprawnymi teologicznie. Jest możliwe, aby podczas takich modlitw stosować gest włożenia rąk, ucałowanie krzyża czy relikwii świętych, także odbywanie procesji. Zabezpieczeniem przed instrumentalnym traktowaniem modlitwy o uzdrowienie jest celebracja słowa Bożego.
132. Przewodniczący nabożeństwom o uzdrowienie mają dołożyć wszelkich starań, by stworzyć i utrzymać w zgromadzeniu atmosferę prawdziwej pobożności. Winni zachować niezbędną roztropność. Jeżeli wśród uczestników nastąpi uzdrowienie należy bezpośrednio po zakończeniu modlitewnego spotkania zebrać sumiennie świadectwa i przedstawić ten fakt biskupowi diecezjalnemu (KNW, *Instrukcja*, art. 9).

ODPUST PARAFIALNY

133. Odpust parafialny to dzień, w którym w liturgii wspomina się patrona kościoła. Kościół związał ze świętem patronalnym kościoła parafialnego możliwość zyskania odpustu. W okresie adwentu, wielkiego postu i wielkanocnym odpust parafialny, przeżywany w te niedziele, nie dopuszcza możliwości użycia formularza ani czytań z danej uroczystości, ale z kolejnej niedzieli tych okresów. Okoliczność odpustową należy uwzględnić w homilii i modlitwie powszechnej. Po mszy świętej można odbyć procesję eucharystyczną. Uroczystości, przypadające na te niedziele, przenosi się na poniedziałek (ONRLK 5).
134. W pozostałe niedziele roku liturgicznego wolno świętować odpust parafialny, posługując się tekstami czytań mszalnych i formularza mszalnego o patronie kościoła lub parafii. Natomiast w odpust ku czci drugorzędneho patrona parafii można celebrować główną mszę wg formularza o patronie, inne wg formularza niedzielnego.
135. Synod zachęca, aby wykorzystać „akcje” łączone z odpustem do utrwalenia w świadomości wiernych treści święta i pogłębienia prawdziwie wspólnotowy charakter tego dnia.

FORMACJA LITURGICZNA

136. Ciągłe aktualnym i pilnym zadaniem jest formacja biblijna i liturgiczna pasterzy i wiernych (VQA 15). Formacja liturgiczna duchownych polega na pogłębianiu ich świadomości teologicznej, eklesjalnej i pastoralnej. Ona zabezpiecza przez samowolą, która jest źródłem deformacji liturgicznej wiernych.
137. Formacja liturgiczna wiernych ma na celu, by podczas celebracji liturgicznych nie byli obecni jak obcy i milczący widzowie, ale uczestniczyli w nich świadomie, czynnie i w sposób pełny.
138. Wyrazem uczestnictwa katolików świeckich w celebracji Eucharystii jest spełnianie przynależnych im, na mocy kapłaństwa

wiernych, funkcji liturgicznych, jak: ministranta, lektora, komentatora, członka chóru, czy nadzwyczajnego szafarza komunii.

139. W każdej parafii ma być zespół liturgiczny. Systematyczne spotkania jego członków oraz współpraca ministrantów, lektorów, kantorów-psałtarzystów, członków scholii i chóru parafialnego, oraz nadzwyczajnych szafarzy komunii, organistów i zakrystianów, jest szansą na poprawne wypełnianie tych funkcji oraz owocne animowanie czynnego uczestnictwo wiernych w czynnościach liturgicznych.
140. Synod zobowiązuje wicedziekana do stałej troski o sprawy liturgiczne w dekanacie.

MUZYKA W LITURGII

(opr. Podkomisja ds. muzyki i śpiewu kościelnego)

141. Muzyka kościelna, a zwłaszcza śpiew, stanowi nieodzowną i integralną część uroczystej liturgii (KL 112). Synod zachęca aby niedziele i uroczystości a także podczas większych zgromadzeń wiernych śpiewać wszystkie przeznaczone do śpiewu części liturgii.
142. Synod przypomina, że struktura śpiewów mszalnych ma podkreślać ważność poszczególnych momentów liturgii (por. MS 7). W doborze części śpiewanych należy przyznać pierwszeństwo tekstom wykonywanym przez kapłana, a zwłaszcza: prefacji (wraz z dialogiem) i doksologii kończącej modlitwę eucharystyczną, które powinny być zawsze śpiewane oraz słowom przeistoczenia. Ze względu na ważność aklamacji, które są aktem przyjęcia przez całe zgromadzenie treści celebrowanych w Eucharystii, kapłan powinien śpiewać także wszystkie teksty poprzedzające aklamacje, szczególnie wezwania do aklamacji anamnezy, kolekty, modlitwy nad darami i modlitwy po komunii.
143. Ze względu na muzyczną formę, a także w poszanowaniu tradycji Kościoła, śpiewu domagają się także elementy liturgii stanowiące

samodzielny obrzęd, w tym: wezwanie *Panie zmiłuj się nad nami*, *Chryste zmiłuj się nad nami*, hymn *Chwała na wysokości Bogu*, sekwencje oraz aklamacja Święty, w których z zasady powinno uczestniczyć całe zgromadzenie.

144. Ważne miejsce w liturgii zajmują wreszcie śpiewy towarzyszące innym obrzędom, jak śpiew na wejście, śpiew na przygotowanie darów, śpiew *Baranku Boży* i śpiew na Komunię, których nie powinno zabraknąć przynajmniej w uroczystej liturgii.
145. Synod poleca, aby bacznie zwrócić uwagę na śpiewy wykonywane podczas liturgii Słowa. Śpiew po czytaniach w formie psalmu responsoryjnego powinien być przez wykonywany jednego psalterzystę, zawsze z miejsca proklamacji Słowa. Nie powinno się wyłączać zgromadzenia ze śpiewu przed Ewangelią, który jest wykonywany poza amboną. Nawet jeśli czyta się Ewangelię, podczas bardziej uroczystych celebracji powinno się śpiewać pozdrowienie, zapowiedź tytułu i aklamację (por. OWL 17). Podobnie, jeśli lektor nie śpiewa czytania mszalnego, może on lub kantor odśpiewać kończącą je formułę, na którą zgromadzenie odpowiada aklamacją (por. OWL 18).
146. Synod zachęca, aby przynajmniej w niedziele i uroczystości wykonać śpiew uwielbienia. Dla podkreślenia uroczystego charakteru liturgii powinno się także wykonywać w muzycznej formie Wyznanie wiary, Modlitwę Pańską oraz wezwania modlitwy powszechnej.
147. Śpiew podczas liturgii wymaga zawsze starannego przygotowania wszystkich uczestników zgromadzenia, a szczególnie celebransa, diakona, psalterzysty, organisty i kantora. Synod usilnie zachęca, aby sprawowanie liturgii w większym zgromadzeniu wiernych, szczególnie w niedziele uroczystości poprzedzone było przygotowaniem śpiewów całego zgromadzenia. Dobór repertuaru, z uwzględnieniem możliwości każdego zgromadzenia, powinien odbywać podczas przygotowującego celebrację kręgu liturgicznego, nad którym pieczę sprawuje proboszcz parafii, lub wyznaczony przez niego duszpasterz i w skład którego powinny wchodzić także

osoby odpowiedzialne za muzykę liturgiczną. Pomocą w wyborze śpiewów niech będą zamieszczone w diecezjalnym kalendarzu liturgicznym propozycje przygotowane przez Diecezjalną Komisję d.s. Muzyki Kościelnej. W repertuarze liturgicznym nie należy zaniedbywać przynajmniej prostszych utworów gregoriańskich.

148. Synod zdecydowanie zabrania wprowadzania do liturgii piosek religijnych oraz instrumentów i muzyki, które utrudniają lub wprost spłycają liturgiczne doświadczenie wiary, także odtwarzania, podczas celebracji liturgicznych, muzyki za pomocą urządzeń elektronicznych.
149. Główną osobą odpowiedzialną za kształt muzyki liturgicznej w parafiach diecezji siedleckiej jest organista. Stąd powinien on posiadać on pełne przygotowanie muzyczne i liturgiczne a dbać o swoją formację duchową. Synod w sposób szczególny zaleca, aby organiści ukończyli Diecezjalne Studium Muzyki Kościelnej przy Kurii Diecezjalnej w Siedlcach. Wskazane jest, by w większych parafiach organiści byli zatrudnieni na warunkach stałej umowy. Szczegółowe wskazania dotyczące kwalifikacji i zatrudnienia organistów regulują odrębne przepisy. Od muzyków kościelnych rządcy parafii powinni wymagać ciągłego rozwoju muzycznego oraz mobilizować ich do nieustannego pogłębiania formacji muzyczno-liturgicznej, poprzez udział w diecezjalnych dniach skupienia oraz kursach doskonalących organizowanych przez DSMK. Synod zachęca także, aby przynajmniej w parafiach, w których nie ma organisty była osoba pełniąca funkcję kantora. Zalecenia dotyczące nauki i formacji kantorów są takie same, jak w przypadku organistów. Synod podkreśla także ważność przygotowania muzyczno-liturgicznego i formacji duchowej dla innych osób sprawujących muzyczne funkcje w liturgii, a szczególnie dla psalterzystów, dyrygentów chórów oraz muzyków solistów.
150. Synod przypomina także, że każdej wspólnocie powinny funkcjonować liturgiczne zespoły śpiewacze: schole, a tam gdzie jest to możliwe także chóry (por. IEP 34, 35). Ich zadaniem jest

przewodniczenie śpiewom zgromadzenia oraz wykonywanie trudniejszych artystycznie kompozycji a szczególnie chorału gregoriańskiego i utworów wielogłosowych. Dla skutecznego pełnienia funkcji w liturgii, zespoły śpiewacze powinny się cieszyć opieką i wsparciem proboszczów parafii tak od strony duchowej, jak i materialnej.

151. Sobór Watykański II nawiązując do tradycji muzycznej Kościoła podkreślił, że *w Kościele łacińskim należy mieć w wielkim poszanowaniu organy piszczałkowe, jako tradycyjny instrument muzyczny, którego brzmienie ceremoniom kościelnym dodaje majestatu, a umysły wiernych podnosi do Boga i spraw niebieskich* (KL 120). W parafiach, w których znajdują się już organy piszczałkowe proboszczowie i rektorzy kościołów powinni dbać ich dobry stan poprzez praktyki bieżącej konserwacji. W kościołach dotąd nieposiadających organów piszczałkowych należy zatroszczyć się o planowanie ich budowy. Postępowanie z instrumentami należy każdorazowo konsultować z Diecezjalną Komisją ds. Muzyki Kościelnej, co regulują przepisy diecezjalne.

II SYNOD DIECEZJI SIEDLECKIEJ

PODKOMISJA DS. EKUMENIZMU

Przewodniczący komisji: ks. Wojciech Hackiewicz

KU JEDNOŚCI PODZIELONYCH CHRZEŚCIJAN

Wstęp

Zadaniem Kościoła jest ustawiczne podejmowanie dialogu – zawsze i z każdym człowiekiem oraz wskazywanie, iż dialog nie jest dowolną postawą, lecz obowiązkiem ewangelicznym wszystkich uczniów Chrystusa (por. *List Rady Episkopatu Polski ds. Dialogu Religijnego z okazji Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*). Po Soborze Watykańskim II nastąpiło wzmożenie wysiłków na rzecz przewrócenia jedności wszystkich chrześcijan. Synod siedlecki pragnie w tym dziele uczestniczyć. Dlatego podaje zasady doktrynalne i prawne dla działalności duszpasterskiej. Opiera je na Dekrecie o ekumenizmie Soboru Watykańskiego II *Unitatis redintegratio*, Dyrektorium Ekumenicznym, encyklice Jana Pawła II *Ut unum sint* oraz instrukcjach Konferencji Episkopatu Polski.

1. Ruch ekumeniczny zmierza do pełnej i widzialnej jedności chrześcijan „w wyznawaniu jednej wiary, we wspólnym spełnianiu kultu Bożego oraz w braterskiej zgodzie rodziny Bożej” (DE 2, por. KK 14, kan. 200 KPK, CCEO kan. 8, DyrE 20). U jego fundamentów leży wola Chrystusa, działanie Ducha Świętego oraz obowiązek ewangelizacji świata (DE 1).
2. Brak jedności uczniów Chrystusa, w Jego jednym Kościele, ma być przezwyciężany przez wszystkich członków Kościoła, tak pasterzy

jak i wiernych, którzy pod tchnieniem łaski Ducha Świętego łączą się w modlitwie i wysiłkach dla przywrócenia jedności wszystkich chrześcijan” (DE 1).

3. Synod z największym szacunkiem odnosi się do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego. Potwierdza jego duchowe i eklezjalne dziedzictwo. Pragnie podtrzymywać i pogłębiać wzajemne kontakty, w duchu ewangelicznym rozwiązywać problemy i budować prawdziwie braterską koegzystencję.
4. Rozwijający się w Kościele Siedleckim kult bł. Męczenników z Pratulina, którzy stali się ofiarami upolitycznionego prawosławia, nie jest oskarżaniem Kościoła Prawosławnego, ale okazją do modlitwy i jedności oraz poznania liturgicznego dziedzictwa Kościołów Wschodnich.
5. Synod z należnym szacunkiem odnosi się do Starokatolickiego Kościoła Mariawitów. Wyciąga wnioski z przeszłości, niejednokrotnie naznaczonej gorszącymi konfliktami, niechęcią i dystansem. Zachęca do kontynuowania ekumenicznych kontaktów oraz współpracy na poziomie parafii.
6. Synod dostrzega istnienie zborów Zielonoświątkowców. Jego wolą jest, aby wzajemna współpraca ekumeniczna z tymi wspólnotami dokonywała się na gruncie słowa Bożego, które domaga się wierności Bożej woli oraz umiejętności przebaczenia, aż do miłości nieprzyjaciół.
7. Dostrzega również małe wspólnoty proveniencji protestanckiej: trzy zbory Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego w RP oraz jeden zbor Kościoła Ewangelicznych Chrześcijan, z którymi również pragnie podtrzymywać braterską współpracę.
8. Biskup siedlecki przez swego delegata do spraw ekumenizmu będzie reprezentowany na polu ogólnopolskich inicjatyw ekumenicznych. Na terenie diecezji przy jego pomocy będzie podejmował inicjatywy modlitewne oraz kontakty z delegatami różnych wspólnot wyznaniowych (DyrE 41).
9. Synod docenia się potrzebę i wartość wspólnych spotkań modlitewnych na płaszczyźnie diecezja – inna wspólnota chrześcijańska i włączania się w nie zawsze wtedy, gdy wszystkie strony dialogu

ekumenicznego pragną tego z równie szczerą intencją oraz deklarują wolę ich współorganizowania.

10. Formacja ekumeniczna duchownych rozpoczyna się w Seminarium Duchownym. Osoby życia konsekrowanego winny w swoich programach formacyjnych przyznać należne miejsce problematyce ekumenicznej. Formacja wiernych powinna się dokonywać w ramach duszpasterstwa parafialnego, zwłaszcza poprzez podejmowanie tematyki ekumenicznej w Tygodniu Modlitw o Jedność Chrześcijan, w oktawie przed Pięćdziesiątnicą, oraz podczas świętowania liturgicznych wspomnień: Matki Bożej Kodeńskiej – Matki Jedności, św. Jana Pawła II oraz bł. Męczenników z Pratulina.
11. Synod zachęca, aby formacja ekumeniczna była obecna w katechezie szkolnej i parafialnej. Jej celem winno być formowanie autentycznej postawy ekumenicznej (zob. *Catechesi tradendae*, nr 32-33). Katecheci winni jasno wyklądać naukę Kościoła katolickiego oraz poprawne i lojalne ukazywać naukę niekatolickich Kościołów oraz wspólnot eklezjalnych (DyrE 61).
12. Synod popiera i zaleca wszelką współpracę katolików z chrześcijanami innych wyznań w na płaszczyźnie dzieł miłosierdzia, na poziomie szkół, więzień, działań na rzecz pokoju, obrony życia i godności osoby ludzkiej od poczęcia aż do naturalnej śmierci, na rzecz sprawiedliwości oraz szeroko pojętego dobra społeczności lokalnych.
13. Celem działalności ekumenicznej jest osiągnięcie widzialnej jedności eucharystycznej. Do niej prowadzą celebracje słowa Bożego. Duchowni katoliccy uczestnicząc w modlitwach organizowanych przez stronę niekatolicką mają obowiązek używać stroju i insygniów właściwych ich randze i funkcji kościelnej, przy uwzględnieniu natury danego nabożeństwa. Mogą udzielić błogosławieństwa na prośbę strony niekatolickiej zachowując liturgiczną formę błogosławieństwa (DyrE 111-120).
14. W katolickiej liturgii Eucharystycznej homilia jest zastrzeżona katolickim duchownym. Funkcję lektora oraz psalterzysty w liturgii katolickiej może pełnić tylko katolik. W wyjątkowych sytuacjach

oraz z powodu słusznej racji Biskup Siedlecki może dopuścić do tej funkcji chrześcijanina niekatolika (DyrE 133, 134).

15. Synod zaleca, aby katolicy uczestniczący w nabożeństwach sprawowanych w innych Kościołach i wspólnotach ekumenicznych, uczestniczyli w psalmach, responsoriach, hymnach i gestach Kościoła, który ich zaprosił. Mogą również odczytać tekst Pisma Św., kapłani i diakoni mogą wygłosić homilię. Winni szanować i respektować dyscyplinę liturgiczną oraz zwyczaje strony niekatolickiej (DyrE 121).
16. Synod nakazuje, by modlitw ekumenicznych nie organizować w niedzielę oraz przypomina, bowiem udział w nich nie zwalnia katolików z obowiązku uczestnictwa w niedzielnej Eucharystii (DyrE 115).
17. Synod poleca dokładnie respektować zasady prawa kanonicznego odnośnie do pogrzebu chrześcijanina innego wyznania, korzystania ze świątyń oraz cmentarzy katolickich przez szafarzy i wiernym innych wspólnot chrześcijańskich.
18. Katolicy obrządku łacińskiego w pełni uczestniczą w Eucharystii sprawowanej w Katolickich Kościołach Wschodnich, zatem zarówno w kościołach greckokatolickich, jak i neoonickiej cerkwi w Kostomłotach.
19. Synod przypomina, że zawarcie małżeństwa dwojga katolików o różnej przynależności kościelnej, jak i sakramenty chrześcijańskiego wtajemniczenia, sprawowane w każdym z katolickich obrządków są w pełni aprobowane. Natomiast zmiana przynależności kościelnej wymaga specjalnej zgody Stolicy Apostolskiej.
20. Synod zaleca aby małżeństwa mieszane z racji na problem Komunii św. współmałżonka niekatolika było sprawowane poza Mszą św., chyba że istnieje moralna pewność, że strona niekatolicka wyznaje prawdę o rzeczywistej obcości Chrystusa w Najświętszym Sakramencie.
21. Katolik może być świadkiem małżeństwa zawieranego w cerkwi prawosławnej. Podczas chrztu osoba wyznania niekatolickiego może pełnić razem z chrzestnym katolikiem rolę świadka chrztu.

Dla słusznych powodów wierny prawosławny lub mariawita tzw. plocki może pełnić roli chrzestnego obok chrzestnego katolickiego (DyrE 128, 98, por. kan. 685 KKKW).

22. Synod wyraża smutek z powodu bolesnego zjawiska apostazji. Takie osoby nie podlegają kanonicznej formie zawarcia małżeństwa. Po wrót odstępcy do pełnej wspólnoty Kościoła domaga się stosownego przygotowania.
23. W niebezpieczeństwie śmierci apostaty, jeżeli dobrowolnie o to poprosi oraz wykaże postawę nawrócenia, można mu udzielić sakramentów świętych.
24. Synod zaleca duszpasterzom podejmować wszelki wysiłek by wiernych zabezpieczyć przed destrukcyjnym działaniem sekt, zwłaszcza członków Towarzystwa „Strażnica” oraz zachęca do dowartościowania problematyki apologetycznej w mediach diecezjalnych.
25. W związku z systematycznymi przypadkami konwersji, szczególnie z Sekty Świadków Jehowy synod dostrzega potrzebę stworzenia specjalnej grupy objętej szczególną opieką duszpasterską dla osób powracających z sekt oraz byłych apostatów.
26. W sytuacji wzrastającej liczby emigrantów wyznania muzułmańskiego Synod zwraca się do duszpasterzy i katechetów, by wśród wiernych zaszczipać ducha pokoju i życzliwości, ale również do tego, by przy różnych okazjach, w większym niż dotąd stopniu przybliżali wiernym założenia tej religii oraz utwierdzali ich w wyznawaniu chrześcijańskiej wiary.
27. Synod nakazuje, by w Kościele siedleckim w działalności ekumenicznej, w kwestii *communicatio in sacralibus*, *communicatio in sacris*, duszpasterstwa tzw. małżeństw mieszanych oraz utraty i przywrócenia pełnej jedności z Kościołem (apostazja, konwersja) kierować się odnośnymi, szczegółowymi wskazaniem Synodu zawartymi w: *Synodalna instrukcja dotycząca problematyki ekumenicznej, duszpasterstwa małżeństw mieszanych oraz kwestii utraty i przywrócenia pełnej jedności kościelnej w diecezji siedleckiej* (zob. Aneks).

**INSTRUKCJA DOTYCZĄCA PROBLEMATYKI
EKUMENICZNEJ, DUSZPASTERSTWA MAŁŻEŃSTW
MIESZANYCH ORAZ KWESTII UTRATY I PRZYWRÓCENIA
PEŁNEJ JEDNOŚCI KOŚCIELNEJ W DIECEZJI SIEDLECKIEJ**

Struktura działalności ekumenicznej w Diecezji Siedleckiej

1. Zgodnie z Dekretem o Ekumenizmie Soboru Watykańskiego II, głównym promotorem i odpowiedzialnym w diecezji za działania ekumeniczne jest Biskup Siedlecki (zob. DE 4).
2. Biskupowi siedleckiemu podlega wszelka działalność ekumeniczna podejmowana przez duchownych i świeckich Kościoła Siedleckiego. Biskup popiera w diecezji ruch ekumeniczny i nim kieruje wydając stosownie do różnych potrzeb i pożytku praktyczne normy, przy uwzględnieniu odnośnych przepisów wydanych przez najwyższą władzę kościelną (zob. kan. 755 § 2 KPK).
3. Biskup siedlecki mianuje diecezjalnego delegata do spraw ekumenizmu, który reprezentuje go na polu ogólnopolskich inicjatyw ekumenicznych, w diecezji zaś dba o wprowadzanie w życie nauczania oraz praktycznych wytycznych z zakresu ekumenizmu Soboru Watykańskiego II, Ojca świętego, Konferencji Episkopatu Polski oraz Biskupa Siedleckiego; popiera różne inicjatywy modlitewne na rzecz jedności chrześcijan w diecezji; czuwa, aby postawy ekumeniczne wpływały na działania w diecezji; konkretyzuje potrzeby diecezji w kwestiach ekumenicznych i informuje o nich biskupa; reprezentuje biskupa w kontaktach z niekatolickimi Kościołami i Wspólnotami eklesjalnymi i ich przedstawicielami; jest doradcą biskupa w dziedzinie ekumenicznej; czuwa nad podtrzymaniem kontaktów z delegatami bądź komisjami ekumenicznymi innych diecezji (zob. DyrE 41).

Formacja ekumeniczna w diecezji siedleckiej

Formacja kleru oraz instytutów zakonnych

4. Podstawę formacji ekumenicznej Seminarium Duchownym Diecezji Siedleckiej, wykłady z przedmiotów „Wybrane zagadnienia z Eku-
menizmu” oraz „Dziedzictwo teologiczne i liturgiczne Kościołów
Wschodnich”, a także uroczyscie przeżywany Tydzień Modlitw o Jed-
ność Chrześcijan.
5. W ramach *Formatio Permanens* należy uwzględnić się szeroko pojętą
tematykę ekumeniczną.
6. Przełożeni Zgromadzeń Zakonnych oraz Instytutów Życia konse-
krowanego, zobowiązani są, by w programie formacji duchowej
należne miejsce znalazła problematyka ekumeniczna.

Formacja wiernych świeckich

7. Zaleca się, by pierwszym środkiem formacji ekumenicznej wiernych
było, już od najmłodszych lat, rzetelne wprowadzanie katolików,
w praktykę medytacji Słowa Bożego, następnie tworzenie parafialnych
kręgów biblijnych, organizowanie uroczystych celebracji Słowa
Bożego oraz popieranie Dzieła Biblijnego (por. DyrE 59).
8. Zaleca się, by w Kościele siedleckim temat troski o przywrócenie
jedności chrześcijan był obecny w przepowiadaniu liturgicznym
w Tygodniu Modlitw o Jedność Chrześcijan, w oktawie przed
Pięćdziesiątnicą, we wspomnienie Matki Bożej Kodeńskiej – Matki
Jedności, św. Jana Pawła II, bł. Męczenników Podlaskich, czy też
podczas uroczystości zaślubin, gdzie jedna ze stron jest innego
wyznania chrześcijańskiego.
9. Katecheza szkolna i parafialna winna uwzględniać aspekt formacji
ekumenicznej. Pierwszym jej etapem winno być jasne, zwarte i pełne
miłości wyłożenie całej nauki Kościoła katolickiego z uwzględnieniem
porządku i hierarchii prawd. Zaleca się, by w przekazie unikać
takich wyrażen lub sposobów prezentowania doktryny, które byłyby
przeszkodą do dialogu (zob. DyrE 61).

Drugim etapem będzie poprawne i lojalne ukazanie nauki niekatolickich Kościołów oraz wspólnot eklezjalnych.

Trzecim etapem będzie przygotowanie dzieci, młodzieży i dorosłych do życia w kontakcie z innymi chrześcijanami, jako katolików szanujących wiarę innych.

Zaleca się również, by tematyka ekumeniczna była obecna w diecezjalnych spotkaniach formacyjnych katechetów.

Należy pielęgnować wszelkie formy ekumenicznej współpracy katolickich katechetów z katechetami innych wyznań dla dobra całej społeczności szkolnej, widząc w tym doskonałą okazję do złożenia wspólnego świadectwa jedności w Chrystusie (zob. DyrE 61).

10. Uczestnictwo w katolickiej katechezie na terenie szkoły uczniów innego wyznania w przypadku braku katechety ich wyznania, lub z powodu decyzji ucznia jest możliwe za wyraźną zgodą rodziców. W takim przypadku należy zadbać a ekumenicznego ducha katechezy oraz unikać postaw prozelickich.
11. Liturgia jest celebrowaniem i czynnikiem jedności. Formacja liturgiczna katolików, czy to przez kursy liturgiczne, niedzielne katechezy mistagogiczne winna być kolejnym etapem formacji ekumenicznej, ponieważ im bardziej katolicy rozumieją liturgię, im głębiej w niej uczestniczą, tym wyraźniej swoim życiem ukazują innym misterium Chrystusa i rzeczywistą naturę prawdziwego Kościoła (zob. KL 14).

Należyte i pobożne sprawowanie Eucharystii, która „oznacza i sprawia jedność Kościoła” ma fundamentalne znaczenie ekumeniczne (DyrE 62).
12. Należy podtrzymać tradycję uczestnictwa młodzieży Diecezji Siedleckiej w ekumenicznych inicjatywach wspólnoty z Taize i zaleca przy tym, by grupom młodych katolików w tego rodzaju spotkaniach zawsze towarzyszył duszpasterz.
13. Należy podtrzymać praktykę wspólnego uczestniczenia w uroczystościach narodowych, szkolnych, gminnych oraz dobrą tradycję zapraszania się z okazji odpustów, wizytacji biskupich, czy jubileuszy.

14. Duże znaczenie ekumeniczne ma również odwiedzanie chrześcijan niekatolików w czasie wizyty duszpasterskiej (tzw. kolędy), wtedy gdy katolicki kapłan jest przez nich zapraszany. Zaleca się wówczas, jeżeli gospodarze wyrażą taką wolę, wspólnie pomodlić o jedność wszystkich chrześcijan.
15. Katolickie Radio Podlasie, Echo Katolickie, Portal Podlasie 24, oficjalna strona internetowe Diecezji Siedleckiej oraz wszystkie strony parafialne, winny włączyć się w formację ekumeniczną wiernych poprzez informowanie o wszystkich tego rodzaju inicjatywach, prezentowanie tradycji chrześcijan innych wyznań, zapraszanie ich przedstawicieli oraz kształtowanie w wiernych ducha prawdziwie ekumenicznego.

Formy działalności ekumenicznej

16. W Kościele siedleckim wszelka działalność ekumeniczna zobowiązana jest kierować się ogólnymi katolickimi zasadami ekumenizmu sformułowanymi w Dekrecie o Ekumenizmie:

Zasadą trynitarna: wzorem i fundamentem jedności Kościoła pozostaje jedność Boga w Trójcy Świętej;

Zasadą hierarchiczności: biskupi na czele z papieżem, jako następcy Kolegium Dwunastu i św. Piotra ponoszą fundamentalną odpowiedzialność za jedność Chrystusowego Kościoła. Uprawianie ekumenizmu obok, wbrew lub bez łączności z hierarchią prowadzi do nowych podziałów;

Zasadą wspólnej winy: szczere przyznanie faktu, że winę za historyczne podziały ponosi także strona katolicka;

Zasadą niedziedziczenia winy: współcześni chrześcijanie nie ponoszą winy za grzechy podziałów w przeszłości;

Zasadą realnej jedności w chrzcie: mimo podziałów i różnic często bardzo wielkich chrześcijanie nie utracili do końca jedności. Dzięki sakramentowi chrztu udzielanemu w imię Ojca i Syna i Ducha Świętego trwają w podstawowej uniwersalnej wspólnocie;

Zasadą katolickiej pełni: wierzymy, że Kościół Chrystusowy trwa w pełni w Kościele Katolickim i że ma on pełnię Prawdy objawionej oraz pełnię środków zbawczych;

Zasadą eklezjalności niekatolickiej: uznajemy, że mimo utracenia pełnej jedności w niekatolickich wspólnotach eklezjalnych istnieją autentyczne pierwiastki uświęcenia i prawdy: Pismo Święte, życie w łasce, wiara, nadzieja, miłość, dary Ducha Świętego, jak i kult religijny. Duch Święty posługuje się również tymi Kościołami i Wspólnotami jako środkami zbawienia;

Zasadą szczerego wspierania rozwoju ruchu ekumenicznego;

Zasadą stopniowego dochodzenia do widzialnej jedności: widocznym znakiem będzie Jedna wiara, Jedna hierarchia i wspólne sprawowanie Eucharystii;

Zasadą możliwości konwertyzmu: poszanowanie wolność religijnych przekonań jednostki, możliwość konwersji do wspólnoty rzymskokatolickiej; przy jednoczesnym odrzuceniu prozelityzmu;

Zasadą zachowania należytej wolności i szacunku dla różnorodności: jedność Kościoła nie wyklucza różnorodności form życia duchowego, dyscypliny kościelnej, kultu, a nawet teologicznego ujęcia prawd objawionych. Różnorodność Kościoła ukazuje jego katolickość, czyli powszechność i apostołskość, ponieważ niektóre różnice w ujęciu prawdy Bożej oraz w życiu i zwyczajach Kościoła sięgają czasów apostołskich;

Zasadą szacunku dla innych: uczciwe dostrzeganie w innych Kościołach wspólnych chrześcijańskich dóbr, które się w nich znajdują;

Zasadą autentycznego poszukiwania Prawdy: uznanie hierarchii prawd wiary, odrzucenie fałszywego irenizmu, relatywizmu, które prowadzą do ryzyka indyferentyzmu wiernych;

Zasadą aprobaty ruchu ekumenicznego: Kościół rzymskokatolicki aprobuje ruch ekumeniczny jako zgodny z wolą Chrystusa i wzywa wszystkich katolików do włączenia się w modlitwę o jedność i działania na rzecz przywrócenia jedności.

17. Ruch ekumeniczny wypracował trzy drogi podążania do przywrócenia pełnej i widzialnej jedności wśród chrześcijan: tzw. ekumenizm duchowy, doktrynalny oraz praktyczny.

Ekumenizm Duchowy

18. Ekumenizm duchowy został uznany za „duszę całego ruchu ekumenicznego” (DE 8). Wychodzi on z podstawowego założenia, że podziały wśród chrześcijan dokonane w przeszłości mogą być przewyżczone przez modlitwę, żal i skruchę i oraz wzajemną prośbę o wybaczenie grzechu braku jedności. Ekumenizm duchowy to droga metanoi, tak poszczególnych wiernych, jak i całych Kościołów. Ten rodzaj działania na rzecz jedności podkreśla fundamentalną prawdę, że upragniona jedność, kiedy nastąpi będzie przede wszystkim łaską, darem Ojca przez Chrystusa w Duchu Świętym. Na drodze do tego celu, wspólna modlitwa otwiera serca, napełnia miłością do braci odłączonych, przygotowuje grunt do dialogu doktrynalnego.

Communicatio in spiritualibus

Wspólne modlitwy

19. W Diecezji Siedleckiej każdego roku należy celebrować i rozwijać formy przeżywania Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan, gdyż wspólne modlitwy są skutecznym środkiem wyłęgania łaski jedności i stanowią autentyczny wyraz więzów jednoczących nadal katolików z innymi chrześcijanami (zob. DE 8).
20. W Tygodniu Modlitw o Jedność Chrześcijan oraz oktawie przed Pięćdziesiątnicą, wtedy gdy na to pozwalają przepisy liturgiczne nakazuje się sprawować przynajmniej jedną uroczystą Mszę św. wotywną z formularza o jedność Kościoła (zob. DyrE 62).
21. Wspólna modlitwa międzywyznaniowa powinna mieć za przedmiot przede wszystkim przywrócenie jedności chrześcijan, dopiero potem zasadne jest błagać Pana w różnych potrzebach, wspólnych wszystkim

chrześcijanom, takich jak pokój na świecie, problemy społeczne, godność osoby ludzkiej, głód, przemoc itd. (zob. DyrE 108).

22. Należy czuwać nad tym, by przekłady Pisma św. używane podczas modlitw były do przyjęcia przez wszystkich, a dobór czytań, psalmów, hymnów oraz innych tekstów czerpanych z różnych tradycji wyrażał to, co jest wspólne dla wszystkich chrześcijan, w odniesieniu do wiary i duchowości.
23. Duchowni katolicy uczestnicząc w modlitwach organizowanych przez stronę niekatolicką mają obowiązek używać stroju i insygniów właściwych ich randze i funkcji kościelnej, przy uwzględnieniu natury danego nabożeństwa (DyrE 111, 112, 119). W przypadku nabożeństw o charakterze liturgicznym w Diecezji Siedleckiej obowiązuje komża i stuła. Świeccy lektorzy, kantorzy i psalterzyści niech użyją alby.
24. W nabożeństwach sprawowanych w innych Kościołach i wspólnotach eklezjalnych katolicy mogą odczytać tekst Pisma Św., kapłani i diakoni, jeżeli są o to proszeni mogą wygłosić homilię (DyrE 121).
25. Modlitw ekumenicznych nie należy organizować w niedzielę oraz przypomina, że jeżeli katolicy uczestniczyliby, w Dzień Pański w nabożeństwie ekumenicznym czy nawet w służbie Bożej innego z Kościołów niekatolickich lub Wspólnot eklezjalnych nie zwalnia ich to z obowiązku uczestnictwa w niedzielnej Eucharystii (DyrE 115).
26. Podczas sprawowania Eucharystii modlitwy za żyjących i zmarłych chrześcijan innych wyznań oraz za zwierzchników niekatolickich Kościołów i wspólnot eklezjalnych należy wznosić tylko w czasie modlitwy wiernych, nigdy zaś w czasie anafory eucharystycznej. Zgodnie ze starożytną tradycją chrześcijańską w anaforze wymienia się imiona osób pozostających w pełnej komunii z Kościołem (DyrE 121).
27. Podczas sprawowania liturgii w świątyni prawosławnej katolik, o ile zostanie do tego poproszony może odczytać wskazany tekst, podobnie chrześcijanin prawosławny uczestnicząc w liturgii katolickiej może

być zaproszony tylko do odczytania tekstów: wezwania modlitwy wiernych lub komentarza (DyrE 190).

28. Czytanie Pisma św. w czasie Eucharystii Kościoła Katolickiego może być wykonane wyłącznie przez katolików. Wykonywanie czytań przez lektora niekatolickiego jest możliwe tylko za zgodą Biskupa Siedleckiego (DyrE 133).
29. W katolickiej liturgii Eucharystycznej homilia, stanowiąca część samej liturgii zastrzeżona jest tylko kapłanowi i diakonowi, nie może jej głosić kapłan czy diakon prawosławny, bądź mariawicki, ani też pastor wspólnoty protestanckiej (DyrE 134).

Sakramentalia, błogosławieństwa, użyczenie miejsc i przedmiotów świętych

30. Błogosławieństw udzielanych katolikom można udzielać również chrześcijanom innych wyznań, jeżeli o to proszą, zgodnie z naturą i przedmiotem takiego błogosławieństwa (DyrE 121).
31. Odprawieni katolickiego pogrzebu zmarłemu, który był chrześcijaninem innego wyznania jest możliwe tylko za zezwoleniem biskupa siedleckiego, pod warunkiem, że nie będzie to sprzeczne z wolą tego Kościoła, czy Wspólnoty eklezjalnej oraz, że ich szafarz nie może być obecny i że zgadza się to z ogólnymi przepisami prawa (DyrE 120, kan. 1183 § 3 KPK, kan. 1184 KPK).
32. Kościoły katolickie ze względu na ich teologiczno-liturgiczne znaczenie oraz fakt konsekracji lub poświęcenia są zastrzeżone przede wszystkim dla kultu katolickiego. Niemniej Biskup Siedlecki na prośbę miejscowego proboszcza katolickiego może dla słusznej przyczyny pozwolić szafarzom i wiernym innych wspólnot chrześcijańskich nie mających własnej świątyni na jednorazowe (np. ceremonii pogrzebowej, czy ślubnej) lub częstsze sprawowanie ich kultu w świątyni katolickiej, a nawet użyczyć koniecznych do tego sprzętów (DyrE 137).

33. Gdy strona katolicka prawnie zarządza cmentarzem, z którego korzystają chrześcijanie innych wyznań, dla dobra wzajemnych relacji należy sporządzić przejrzysty regulamin cmentarza, uwzględniający przepisy państwowej Ustawy o cmentarzach i grzebaniu zmarłych, w którym zostaną określone zasady użytkowania cmentarza oraz partycypacji strony niekatolickiej w kosztach jego utrzymania, czy też koniecznych inwestycji. Regulamin powinien zostać przekazany duszpasterzom, bądź innym odpowiedzialnym wspólnoty niekatolickiej oraz upubliczniony wraz z danymi i kontaktem do osoby odpowiedzialnej za cmentarz.

Communicatio in sacris

Communicatio in sacris to termin oznaczający uczestnictwo katolików w kulcie liturgicznym lub sakramentach niekatolickich Kościołów i wspólnot eklezjalnych oraz niekatolików w kulcie liturgicznym i sakramentach Kościoła katolickiego.

Katolickie Kościoły Wschodnie

34. Pełną komunię z Kościołem katolickim mają ci, co mają Ducha Chrystusowego, w całości przyjmują doktrynę Kościoła katolickiego wraz ze wszystkimi ustanowionymi w nim środkami zbawienia i w jego widzialnym organizmie pozostają w łączności z Chrystusem rządzącym Kościołem przez papieża i biskupów w łączności polegającej na widzialnych więzach wiary, sakramentów, zwierzchnictwa kościelnego oraz wspólnoty (zob. KKK 815, 837).
35. Rzymski katolik ma prawo w pełni uczestniczyć w Eucharystii sprawowanej w Katolickich Kościołach Wschodnich, co oznacza, że rzymscy katolicy będący w stanie łaski uświęcającej mogą swobodnie przystępować do Komunii Św. w cerkwi neounickiej w Kostomłotach a neounicy z Kostomłot oraz grekokatolicy, ormianie-katolicy oraz inni katolicy tradycji wschodniej w kościołach rzymskokatolickich Diecezji Siedleckiej.

36. Uczestnictwo rzymskiego katolika w Eucharystii sprawowanej w cerkwi neounickiej w dzień Pański, lub neounity, bądź grekokatolika w kościele rzymskokatolickim zadość czyni obowiązkowi udziału we Mszy św. w niedzielę.
37. W przypadku małżeństwa dwojga katolików o różnej przynależności kościelnej, zasady przynależności kościelnej dzieci zgodnie z postanowieniem Synodu będą określane według kan. 29 Kodeksu Kanonicznego Kościołów Wschodnich: gdy mowa o chrzcie małoletniego poniżej 14 roku życia, dziecko, co do zasady nabywa przynależność do Kościoła *sui iuris*, do którego przynależy ojciec dziecka. Prawo przewiduje tu możliwość wyjątku w sytuacji, gdy obydwój rodzice złożą zgodną prośbę o to, by dziecko należało do Kościoła matki. Chrzest dziecka powinien odbyć się w obrządku Kościoła, do którego będzie dziecko należeć.
38. Przynależność kościelna dziecka nie zależy od obrządku, w jakim zostaną odprawione ceremonie chrztu. Przez chrzest, niezależnie od rytu w jakim został udzielony, nabywa się przynależność kościelną zgodnie z zasadami określonymi przez prawo.
39. Zaleca się, aby w miarę możliwości dzieci były wychowywane w zwyczajach, życiu duchowym i sakramentalnym tradycji tego Kościoła, do którego przynależą.
40. Zmiana przynależności kościelnej (np. z Kościoła Greckokatolickiego do Kościoła Rzymskokatolickiego czy odwrotnie) wymaga specjalnej zgody Stolicy Apostolskiej, do której należy wystąpić w tej sprawie z uzasadnioną prośbą.

Wyjątkiem od tej reguły jest małżeństwo. Po przyjęciu chrztu, do Kościoła innego samodzielnego obrządku zostają włączeni:

- a. ci, którzy otrzymali zezwolenie Stolicy Apostolskiej;
- b. małżonek, który zawierając małżeństwo lub w czasie jego trwania oświadczy, że pragnie przejść do Kościoła innego samodzielnego obrządku swego małżonka; po rozwiązaniu jednak małżeństwa może w sposób nieskrępowany powrócić do Kościoła łacińskiego (kan. 112 § 1 KPK).

41. Koncelebra biskupów i prezbiterów różnych Kościołów katolickich dla słusznej przyczyny, przede wszystkim dla pielęgnowania miłości i okazania jedności między Kościołami, może być sprawowana na terenie diecezji siedleckiej za zgodą Biskupa Siedleckiego oraz pod warunkiem przestrzegania wszystkich przepisów ksiąg liturgicznych głównego celebransa, w sposób wolny od jakiegokolwiek synkretyzmu liturgicznego, przy czym pożądanym jest zachowanie szat liturgicznych i insygniów własnego Kościoła samodzielnego”. Możliwość takiej koncelebry dotyczy tych prezbiterów, którzy mają odpowiednią znajomość danej liturgii (zob. kan. 701 KKKW).
42. Rzymskokatolicki prezbiterzy Kościoła Siedleckiego mają prawo koncelebrować w cerkwi unickiej w Kostomłotach, pod warunkiem przestrzegania wszystkich przepisów ksiąg liturgicznych głównego celebransa, w sposób wolny od jakiegokolwiek synkretyzmu liturgicznego, przy czym pożądanym jest zachowanie szat liturgicznych i insygniów własnego Kościoła samodzielnego”. Ponadto podkreśla się, iż możliwość takiej koncelebry dotyczy tych prezbiterów, którzy mają odpowiednią znajomość danej liturgii (zob. kan. 701 KKKW).

Niekatolickie Kościoły oraz niekatolickie Wspólnoty eklezjalne

43. Zgodnie z deklaracją z dnia 23 stycznia 2000 roku. Kościół katolicki oficjalnie uznaje jako ważny chrzest udzielany w następujących Kościołach oraz wspólnotach eklezjalnych:

Polskim Autokefalicznym Kościele Prawosławnym,
Starokatolickim Kościele Mariawitów,
Kościele polskokatolickim,
Kościele ewangelicko-augsburskim,
Kościele ewangelicko-metodystycznym,
Kościele ewangelicko-reformowanym.

Wspomniana deklaracja nie wyklucza ważności chrztu w innych Kościołach oraz Wspólnotach eklezjalnych, nie mniej jednak

nakazuje się, by w przypadku zaistnienia wątpliwości w tej materii, zwracać się do kurii.

44. *Communicatio in sacris* z niekatolickimi Kościołami wschodnimi (Prawosławni) oraz Starokatolickim Kościołem Mariawitów dotyczy trzech sakramentów: Pokuty i pojednania, Eucharystii i Namaszczenia Chorych (DyrE 125). Należy jednak kierować się w tym względzie materii niezwykle roztropnością, by nie stwarzać ryzyka pojawienia się wśród wiernych relatywizmu i indyferentyzmu religijnego, ani też okazji do posądzenia o intencje prozelickie.
45. Szafarz katolicki może godziwie udzielić sakramentów pokuty, Eucharystii i namaszczenia chorych osobie będącej członkiem niekatolickich Kościołów wschodnich (prawosławnych), oraz Starokatolickiego Kościoła Mariawitów w następujących przypadkach:
- a. w niebezpieczeństwie śmierci
  - b. w „sytuacji naglącej potrzeby”: taka sytuacja ma miejsce, gdy chrześcijanin prawosławny, bądź mariawita ma poczucie trwania w grzechu śmiertelnym, pragnie pojednania z Bogiem, ale niestety istnieje fizyczna lub moralna niemożliwość udania się do swego szafarza: przebywanie w więzieniu, wystąpienie prześladowań, przebywanie w diasporze na emigracji, gdy dotarcie do własnego szafarza wymaga wielkiego trudu i wielkich wydatków i gdy o to dobrowolnie i z własnej inicjatywy o to poprosi oraz zostanie odpowiednio przygotowany (zob. kan. 844 § 3 KPK, DyrE 130, 131, *Instrukcja o szczególnych wypadkach, w których wolno chrześcijan innych wyznań dopuścić do Komunii św. w Kościele katolickim*, w: *Ut unum*, Lublin 1982, s. 199-200).
46. Biskup Siedlecki ma prawo określać inne niż wymienione wyżej „wypadki naglącej potrzeby” do przyjęcia sakramentu pokuty, Eucharystii i namaszczenia chorych, pod warunkiem przeprowadzenia konsultacji z kompetentną władzą, przynajmniej lokalną, zainteresowanego Kościoła lub niekatolickiej Wspólnoty eklezjalnej (zob. 844 § 4-5 KPK).

47. W przypadku innych Wspólnot eklezjalnych (protestanci), które nie posiadają sakramentu kapłaństwa i których wiara w Eucharystię różni się od wiary katolickiej dopuszczenie ich członków do Eucharystii w Kościele katolickim możliwe jest pod warunkami zawartymi w punkcie 45, ponadto, gdy formalnie wyznają wobec szafarza katolicką wiarę w Eucharystię (zob. kan. 844 § 4 KPK).
48. W niebezpieczeństwie śmierci oraz w „wypadku naglącej potrzeby”, wolno katolikowi przystąpić do sakramentu Pokuty, Eucharystii i Namaszczenia chorych u szafarza niekatolickiego pod warunkiem:
- że istnieje fizyczna lub moralna niemożliwość udania się do szafarza katolickiego. Przez taką sytuację rozumie się przebywanie w więzieniu, wystąpienie prześladowań, przebywanie w diasporze na emigracji, gdy dotarcie do własnego szafarza wymaga wielkiego trudu i wielkich wydatków lub inna sytuacja uznana przez kompetentną władzę kościelną;
  - że sakramenty sprawowane w tej wspólnocie Kościoła katolicki uznaje za ważne;
  - że chodzi tu o autentyczne dobro duchowe;
  - że nie zachodzi tu niebezpieczeństwo błędu i indyferentyzmu, czyli że katolik proszący o sakrament jest na tyle dojrzały w wierze, że dostrzega różnice, jakie dzielą Kościoły (zob. kan. 844 § 2 KPK, *Instrukcja o szczególnych przypadkach...*).

Ekumenizm doktrynalny

49. Przez ekumenizm doktrynalny, zwany też naukowym rozumie się prowadzenie przez profesjonalnie przygotowanych do tego specjalistów dialogów teologicznych w formie bilateralnej, bądź multilateralnej na różnych płaszczyznach kościelnych. Wystrzegając się fałszywego irenizmu Kościoły i wspólnoty eklezjalne poprzez dialog teologiczny przybliżają się do siebie, odkrywając wspólną wierność dla jednej i tej samej wiary przekazanej przez Apostołów.

50. Należy podtrzymać i rozwijać Kodeńskie Spotkania Ekumeniczne. W ramach tych spotkań prelekcje wygłaszają również teologowie i duchowni innych wyznań, jedno zaś z nabożeństw odprawia się.

Ekumenizm Praktyczny

51. Ten rodzaj działalności ekumenicznej polega na podejmowaniu w duchu wartości ewangelicznych wspólnych inicjatyw przez całe Kościoły i Wspólnoty kościelne, a także pojedynczych chrześcijan. Zaleca się podejmować wszelką współpracę z chrześcijanami innych wyznań w na płaszczyźnie dzieł miłosierdzia, m.in. w ramach akcji „Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom” na poziomie szkół, więzień, na rzecz pokoju, obrony życia i godności osoby ludzkiej od poczęcia aż do naturalnej śmierci, na rzecz sprawiedliwości, dla dobra lokalnych społeczności (DyrE 64).

Problematyka tzw. małżeństw mieszanych w aspekcie ekumenicznym

52. Duszpasterze odpowiedzialni za szeroko pojęte przygotowanie do małżeństwa i to dalsze, w czasie katechizacji, i to bliższe w czasie rekolekcji, dni skupienia i kursów dla narzeczonych i to bezpośrednie, z rozmową kanoniczną włącznie, zobowiązani są odważnie i jasno przypomnieć wiernym noszącym się z zamiarem zawarcia małżeństwa z osobą innego wyznania chrześcijańskiego, tym bardziej innej religii, lub światopoglądu ateistycznego, iż doskonała jedność osób oraz wspólnota życia, które są celami małżeństwa, najpełniej zostają zabezpieczone wówczas, gdy oboje małżonków wyznaje tę samą wiarę i należą do jednego Kościoła. Tzw. małżeństwa mieszane, gdy jeden ze współmałżonków jest katolikiem a drugi innego wyznania chrześcijańskiego niosą ze sobą zagrożenie naruszenia wierności małżonków wobec własnego Kościoła, a nawet utraty własnej wiary. Brak jedności w wierze może również prowadzić do zaburzenia harmonii pożycia małżeńskiego, rodzić trudności w wychowaniu dzieci i ogólnym rozwoju religijności w rodzinie (zob. DyrE 144).

Pouczenie to musi być wolne od fałszywego prozelityzmu i szanować wolność sumienia, która wyklucza jakąkolwiek formę przymusu.

53. W przygotowaniu oraz formie zawarcia małżeństwa o różnej przynależności kościelnej należy zachować odnośne przepisy Kodeksu Prawa Kanonicznego, Instrukcji Kongregacji Nauki Wiary o małżeństwach mieszanych (Aneks), Instrukcji Episkopatu Polski o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w kościele katolickim oraz Instrukcja Episkopatu Polski w sprawie duszpasterstwa małżeństw o różnej przynależności kościelnej (Aneks).
54. Małżeństwo ważne zawarte przez katolika i osobę wyznania prawosławnego, jak również zawarte przez dwoje prawosławnych przed prawosławnym szafarzem Kościoła katolicki uznaje za nierozzerwalne, nawet wówczas, gdy z małżeństwa prawosławnego zdjęte zostanie błogosławieństwo przez tamtą władzę kościelną.
55. Za uprzednią zgodą Biskupa Siedleckiego kapłan katolicki lub diakon, o ile tylko został zaproszony może być obecny, względnie uczestniczyć w jakiejś mierze w celebracji małżeństw mieszanych w cerkwi prawosławnej lub kościele mariawickim, gdy udzielona została dyspensa od formy kanonicznej (zob. DyrE 156).

Dla podkreślenia jedności małżeństwa nie zezwala się na sprawowanie dwóch odrębnych obrzędów, kiedy to wymiana przysięgi małżeńskiej zostałaby wyrażona dwukrotnie, ani takiego obrzędu, w którym podwójnie wyrażaną przysięgę celebrowano by łącznie, bądź następczo. W takim wypadku może mieć miejsce tylko jedna ceremonia, podczas której przewodniczący przyjmuje wymianę przysięgi małżeńskiej. Jeśli do uczestnictwa w ceremonii zostanie zaproszony szafarz katolicki może odmówić stosowną modlitwę, odczytać Słowo Boże, wypowiedzieć krótką zachętę i pobłogosławić związek (DyrE 157).

56. Jeżeli nupturienci o to proszą Biskup Siedlecki może pozwolić, by szafarz katolicki zaprosił szafarza z Kościoła lub Wspólnoty eklezjalnej niekatolickiej do udziału w celebrowaniu małżeństwa.

Może on wówczas odczytać Pismo św., wypowiedzieć krótką zachętę, pobłogosławić związek (DyrE 158).

57. Małżeństwa mieszane z racji na problem Komunii św. współmałżonka niekatolika winny być z zasady sprawowane poza Mszą Św. Biskup Siedlecki dla słusznej przyczyny może zezwolić na sprawowanie Eucharystii (DyrE 159, Ordo celebrandi matrimonium 8).
58. Do Biskupa siedleckiego należy również decyzja dopuszczenia nupturienta członka Kościoła wschodniego, Starokatolickiego Kościoła Mariawitów, bądź Wspólnoty eklezjalnej niekatolickiej do Komunii św. w czasie ceremonii ślubnej, zgodnie z ogólnymi normami istniejącymi w tej dziedzinie, uwzględniając przy tym szczególną sytuację przyjmowania sakramentu przez dwie osoby ochrzczone (DyrE 159, por. DyrE 61, 64).
59. Katolik może być świadkiem małżeństwa zawieranego w cerkwi prawosławnej lub w kościele mariawickim podobnie osoba prawosławna, mariawita (płocki) może być świadkiem małżeństwa zawieranego w kościele rzymskokatolickim (DyrE 128).
60. Funkcję ojca i matki chrzestnych mogą pełnić zasadniczo osoby wyznania katolickiego, zaś osoba innego wyznania może pełnić razem z chrzestnym katolikiem rolę świadka chrztu (tzw. druga para). Katolik może spełniać taką samą rolę w innej wspólnotce eklezjalnej (DyrE 98, kan. 874 § 1 KPK).
61. Dla słusznych powodów wolno dopuścić wiernego prawosławnego lub mariawitę (płockiego) do pełnienia roli chrzestnego obok chrzestnego katolickiego (lub matki chrzestnej katolickiej) w chrzcie dziecka lub dorosłego katolika pod warunkiem jednak wystarczającego zabezpieczenia edukacji ochrzczonego oraz wiedzy o tym, że dany chrzestny nadaje się do tej roli. Rolę chrzestnego w chrzcie udzielanym w prawosławnym Kościele wschodnim lub Starokatolickim Kościele Mariawitów może pełnić katolik, o ile został zaproszony. W tym przypadku obowiązek czuwania nad wychowaniem chrześcijańskim spoczywa w pierwszym rzędzie na

chrzestnym (lub chrzestnej) będącym członkiem Kościoła, w którym dziecko zostało ochrzczone (por. DyrE 98, por. kan. 6850 KKKW).

62. W parafiach zamieszkiwanych przez małżeństwa mieszane zobowiązuje się proboszczów do otoczenia strony katolickiej specjalną troską duszpasterską przy zachowaniu następujących zasad:

a. Troską duszpasterską należy otoczyć samych małżonków i ich dzieci, a także rodziny obojga małżonków (rodziców, krewnych).

b. Duszpasterstwo małżeństw i rodzin o różnej przynależności kościelnej przewiduje opiekę indywidualną nad poszczególnymi rodzinami a także formę oddziaływania zespołowego.

c. Duszpasterstwo winno być prowadzone w duchu ekumenicznym, z podkreśleniem tego co łączy, poza wszelką polemiką; jednocześnie należy się wystrzegać sztucznego zacierania różnic.

d. Duszpasterze powinni znać zasady wiary strony niekatolickiej oraz obowiązujące ją przepisy prawne i liturgiczne.

e. Wynikające na tle religijnych przekonań konflikty należy rozwiązywać w duchu szczerości i miłości.

f. Owocne duszpasterzowanie nad rodzinami o różnej przynależności kościelnej wymaga harmonijnej współpracy duszpasterzy obu wyznań. Pożądane jest, by formy i zakres wspólnego duszpasterzowania zostały uzgodnione między Kościołami. Kościół katolicki szanuje prawo również drugiego Kościoła do roztaczania opieki duszpasterskiej nad małżeństwami o różnej przynależności kościelnej. Duszpasterze zaś katolicycy powinni być otwarci na współpracę w tym względzie. Mają chętnie przyjmować inicjatywy drugiej strony i sami winni szukać odpowiedniej płaszczyzny dla wspólnego działania; zwłaszcza w sytuacjach konfliktowych niekiedy byłaby pożądana interwencja obu stron.

g. Wszystkie poczynania duszpasterskie winny mieć na względzie dobro wiary, małżeństwa i rodziny. Muszą one nawiązywać do sakramentalnej jedności Ludu Bożego. Chrześcijańskie małżeństwo o różnej przynależności kościelnej jest także „domowym kościołem”, komórką Mistycznego Ciała Chrystusa.

h. Duszpasterstwo rodzin niejednolitych wyznaniowo stanowi specjalną dziedzinę i dlatego na jego usługach stoją nie tyle zwykle sposoby duszpasterzowania (np. ambona), co raczej sposoby i środki specjalne (*Instrukcja Episkopatu Polski w sprawie duszpasterstwa małżeństw o różnej przynależności kościelne*).

Utrata i odzyskanie pełnej komunii z Kościołem Katolickim

Apostazja

63. Jednym z podstawowych obowiązków wiernego wobec Kościoła jest zachowanie z nim wspólnoty (zob. kan. 209 §1 KPK), a zatem odstępstwo od wiary, wyparcie się Chrystusa i porzucenie Kościoła jest grzechem ciężkim oraz powoduje poważne konsekwencje w życiu religijnym osoby, która się go dopuszcza: przede wszystkim karę ekskomuniki *latae sententiae*, którą zaciąga odstępcą (kan. 1364 § 1 KPK) i jej kanoniczne skutki: niemożność sprawowania i przyjmowania sakramentów oraz sprawowania sakramentaliów; zakaz udziału ministerialnego w obrzędach kultu, zakaz wykonywania funkcji w Kościele (m.in. funkcji chrzestnego, świadka bierzmowania, świadka zawarcia małżeństwa, przynależności do publicznych stowarzyszeń, ruchów i organizacji kościelnych i katolickich itp.); pozbawienie pogrzebu katolickiego (zob. kan. 316 § 1; 874 § 1,4°; 893 § 1; 915; 1184 § 1,1°;1331 KPK).
64. Osoby, które dokonały aktu apostazji nie podlegają kanonicznej formie zawarcia małżeństwa.
65. W związku z tak poważnymi sankcjami, aktu odstępstwa może dokonać tylko osoba pełnoletnia (kan. 98 § 1 i 2 KPK) i to w formie pisemnej, w obecności proboszcza parafii kanonicznego miejsca zamieszkania i dwóch pełnoletnich świadków, najlepiej rodziców i lub chrzestnych apostaty, którzy towarzyszyli jej w przyjęciu do Kościoła. (Szczegółowy opis tej procedury włącznie z wszystkim jej formalnymi wymogami w: *Konferencja Episkopatu Polski. Zasady postępowania w sprawie formalnego aktu wystąpienia z Kościoła – Aneks*).

66. Duszpasterze winni odnieść się do takich przypadków z wielką powagą i pasterskim zatroskaniem. Otrzymawszy informację o takim zamiarze jednego ze swoich parafian proboszcz zobowiązany jest w pełnej życzliwości rozmowie duszpasterskiej rozpoznać, jakie są rzeczywiste przyczyny takiej decyzji oraz z miłością i roztropnością podjąć wysiłki, by odwieść go od tego zamiaru oraz starać się obudzić wiarę zaszczeponą na Chrzcie św. Z tego też względu akt ten nie powinien być dokonany tego samego dnia lecz odłożony w czasie, o jakim roztropnie zdecyduje proboszcz. Należy zachęcić bliskich i przyjaciół takiej osoby, szczególnie rodziców i chrześtnych do podjęcia wszelkich starań, by odwieść ją od tej dramatycznej decyzji.
67. W przypadku podjęcia decyzji o apostazji, proboszcz ma obowiązek poinformowania odstępcę o skutkach kanonicznych tej decyzji ale też o fakcie, że skutków Chrztu św., nie da się wymazać z historii życia człowieka, dlatego nie można wykreślić go z księgi chrztów (*Zasady postępowania...*, nr 8).
68. Treść wpisu w księdze ochrzczonych na marginesie aktu chrztu odstępcy (zob. kan. 535 § 2 KPK) winna brzmieć: „*Dnia ..... w Parafii ..... w ..... formalnym aktem wystąpił(a) z Kościoła katolickiego*”. Adnotacja ta musi być umieszczana na świadectwie chrztu.
69. Jedynym świadectwem stwierdzającym akt apostazji jest świadectwo chrztu z adnotacją stwierdzającą akt odstępstwa.
70. Odstępca pragnący powrócić do wspólnoty Kościoła, winien zgłosić się do swojego proboszcza. Po odbyciu stosownego przygotowania, po zdjęciu przez Biskupa Siedleckiego kary ekskomuniki, może na nowo przystąpić do wspólnoty Kościoła, składając wyznanie wiary wobec świadków. Ten fakt odnotowuje się w księdze ochrzczonych (*Zasady postępowania...*, nr 18).
71. W niebezpieczeństwie śmierci grożącym apostacie zakaz przyjmowania sakramentów ulega zawieszeniu, jeżeli w tej sytuacji dobrowolnie poprosi oraz wykaże postawę nawrócenia może poprosić o Sakrament pokuty i otrzymać sakramentalne rozgrzeszenie, namaszczenie chorych oraz przystąpić do Komunii św. (kan. 1352 § 1 KPK).

Nowe zjawiska zagrażające pełnej Komunii z Kościołem

72. Należy dostrzec nowe, niepokojące zjawisko, zagrażające komunii kościelnej w postaci tworzenia się w Kościele Siedleckim pewnych nieformalnych grup o charakterze dewocyjnym, którym przewodzą „charyzmatyczni” świeccy liderzy powołujący się często na prywatne objawienia. Grupy te cechuje bliskie sektom ślepe uzależnienie od lidera, egzaltowana dewocyjność, a niekiedy przejawy buntu wobec władzy kościelnej.

Zaleca się, by jeśli to tylko możliwe grupy te były w kontakcie z duszpasterzem, który podejmie wysiłek uporządkowania zaistniałej w nich sytuacji. Kierując się zasadą, że łatwiej zapobiegać niż leczyć zaleca się również, by duszpasterze zawsze byli gotowi do poświęcenia czasu na adorację i wspólną modlitwę tam, gdzie wierni o to proszą oraz kiedy to tylko możliwe towarzyszyli parafianom w pielgrzymkach.

Sekty

73. W parafiach, w których aktywność sekty „Strażnica” jest nasiloną zobowiązuje się proboszcza do głoszenia specjalnych katechez apologetycznych oraz zapraszania grupy specjalizujących się w tematyce sekt jak np. „Effata”, czy Dominikańskie ośrodki informacji o nowych ruchach religijnych i sektach.

Konwersja do Kościoła katolickiego

74. Kościół Katolicki odżegnuje się od fałszywego prozelityzmu, ale też szanuje wolności sumienia tych, którzy decydują się na przystąpienie do pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim.

75. Procedura przyjęcia do pełnej wspólnoty Kościoła musi być zgodna z Kodeksem Prawa Kanonicznego.

II SYNOD DIECEZJI SIEDLECKIEJ

PODKOMISJA DS. WSPIERANIA MISJI

Przewodniczący komisji: ks. Bernard Błoński

UDZIAŁ DIECEZJI SIEDLECKIEJ W DZIAŁALNOŚCI MISYJNEJ KOŚCIOŁA

Teologia misji

Chrystus powierzył swoim uczniom mandat misyjny, kiedy powiedział: „Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Uczcie je zachowywać wszystko, co wam przykazałem. A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata” (Mt 28,18-20).

Na Kościele zatem „spoczywa konieczność i równocześnie święte prawo głoszenia Ewangelii wszystkim ludziom” (KKK 848). Kościół jako wspólnota uczniów Chrystusa „ze swej natury jest misyjny, ponieważ swój początek bierze wedle planu Ojca z posłania Syna i z posłania Ducha Świętego” (DM 2). W Kościele zaś wszyscy ochrzczeni i bierzmowani otrzymują godność ucznia-misjonarza (por. EG 120) i stają się odpowiedzialni za to, by Ewangelia o Chrystusie docierała do wszystkich aż po krańce ziemi.

Kościół powszechny oraz Kościoły lokalne stanowią podmiot misji i mają prawo i obowiązek wypełnienia mandatu misyjnego Zmartwychwstałego Pana. Żadna wspólnota wiary nie może wymówić się od tego obowiązku.

Pierwszym odpowiedzialnym za misje we wspólnocie Kościoła diecezjalnego jest biskup. Pomocnikami biskupa w trosce o misyjne dzieła Kościoła są duchowni i świeccy. Wspierają oni misje poprzez modlitwę,

cierpienie ofiarowanie w intencji misjonarek i misjonarzy a także ofiary, które umożliwiają misjonarzom realizację ich powołania i dzieł ewangelizacyjnych, charytatywnych, edukacyjnych, medycznych w krajach misyjnych.

Diecezja Siedlecka w misji „ad gentes”

Diecezja Siedlecka uczestniczy w dziele misyjnym Kościoła poprzez modlitwę, animację misyjną, wsparcie finansowe i posyłanie na misje kapłanów i misjonarzy świeckich. Pierwszy jej misjonarz wyjechał na misję „ad gentes” w 1962 roku. Przez kolejne lata na misjach posługiwało 10 kapłanów, z których 6 już zmarło. Aktualnie na misjach „ad gentes” pracuje 8 kapłanów i 2 osoby świeckie. Ofiarność materialna wiernych Diecezji Siedleckiej jest szczodrym darem wspierającym misję Kościoła.

STRUKTURA WSPÓŁPRACY MISYJNEJ W DIECEZJI SIEDLECKIEJ

1. Kościół Siedlecki w duszpasterstwie misyjnym zachowuje wskazanie Soboru Watykańskiego II, dokumentów papieskich i Kongregacji Ewangelizacji Narodów oraz wytyczne II Polskiego Synodu Plenarnego i wskazania Konferencji Episkopatu Polski.
2. Biskup Siedlecki, jako Pasterz powierzonych sobie części ludu Bożego czuwa nad rozwojem Papieskich Dzieł Misyjnych oraz wszystkich innych poczynań misyjnych w diecezji, wynikających ze wskazań Konferencji Episkopatu Polski.
3. Biskup Siedlecki powołuje diecezjalnego dyrektora Papieskich Dzieł Misyjnych oraz swojego delegata do współpracy z Komisją Episkopatu Polski do spraw Misji i jej agendami: Krajową Komisją Misyjną, Dziełem Pomocy „Ad Gentes” oraz „MIVA Polska”.

Dyrektor i delegat powoływani są na okres pięcioletni, a czas sprawowania urzędu może być odnowiony. Tę funkcję można powierzyć jednemu kapłanowi.

Dla sprawnej koordynacji wszystkich inicjatyw misyjnych w dekanacie, Biskup po konsultacji z dziekanem może wyznaczyć dekanalnego referenta do spraw misji.

4. Dla osiągnięcia większej jedności i skuteczności duszpasterstwa misyjnego oraz dla podejmowania konkretnych inicjatyw misyjnych w diecezji, Biskup może powołać Diecezjalną Radę Misyjną, której określi zakres działania i jej skład osobowy.
5. W Diecezji Siedleckiej istnieją cztery Papieskie Dzieła Misyjne: Rozkrzewiania Wiary, Świętego Piotra Apostoła, Dzieciństwa Misyjnego i Unia Misyjna. One winny rozwijać animację misyjną, organizować modlitwy w intencji misji oraz gromadzić fundusze na rzecz misji.
6. Papieskie Dzieło Rozkrzewiania Wiary i złączone z nim Papieskie Dzieło Świętego Piotra Apostoła powinno być obecne w każdej parafii przez:
  - a. obchód Niedzieli Misyjnej rozpoczynający Tydzień Misyjny;
  - b. miesięczne nabożeństwo misyjne połączone z modlitwą i zbiórką ofiar;
  - c. obchód Niedzieli Dobrego Pasterza rozpoczynającej tydzień modlitw o powołania kapłańskie;
  - d. animację misyjną młodzieży przygotowującej się do przyjęcia sakramentu bierzmowania oraz umożliwienie jej składania ofiar jako wsparcie przygotowujących się na misjach do kapłaństwa i życia zakonnego;
  - e. adopcję misyjną seminarzystów AdoMIS.
7. Papieskie Dzieło Misyjne Dzieci, czyli Dzieciństwa Misyjnego, powinno być obecne w każdej parafii poprzez:
  - a. obchód Dnia Dzieciństwa Misyjnego (uroczystość Objawienia Pańskiego – 6 stycznia);
  - b. katechezy i nabożeństwa misyjne, organizowanie grup Kolędników Misyjnych, organizowanie spotkań z misjonarzami i inne;
  - c. wprowadzanie dzieci z okazji Pierwszej Komunii św. w zadania apostołskie tego dzieła; oraz składanie ofiar dla dzieci na misjach;

- d. powstawanie w parafii i szkołach Kół Misyjnych i realizowanie różnych form animacji misyjnej;
  - e. udział w krajowych i diecezjalnych spotkaniach misyjnych dzieci.
8. Godnym podtrzymania i rozszerzania w parafiach jest zwyczaj tworzenia grup modlitewnych wspierających: Dzieło Rozkrzewiania Wiary wśród starszych i młodzieży oraz Dzieciństwa Misyjnego wśród dzieci.

Formy działania tych grup mogą być następujące:

- a. modlitwa według papieskich intencji misyjnych;
  - b. spotkania modlitewne i formacyjne;
  - c. prenumerata i rozpowszechnianie prasy misyjnej;
  - d. składanie ofiar i podejmowanie konkretnych inicjatyw na rzecz misji;
  - e. powstawanie Róż Żywego Różańca, których członkowie wspierają modlitewnie i materialnie misyjną działalność Kościoła;
  - f. zapraszanie misjonarzy do parafii i na spotkania z Kołami Misyjnymi.
9. Papieska Unia Misyjna służy formacji misyjnej kapłanów, członków instytutów życia konsekrowanego, kandydatów do kapłaństwa, kandydatów do życia zakonnego, jak również świeckich pełniących w Kościele posługę pastoralną.

Tych też zachęca się, by przynależeli do Unii Misyjnej i stawali się promotorami idei misyjnej wśród duchowieństwa i świeckich.

10. Formacja misyjna duchownych winna rozpoczynać się w seminarium.

Należy podtrzymać zwyczaj składania przez kapłanów diecezjalnych corocznej ofiary w wysokości jednego stypendium mszalnego na rzecz krzewienia idei misyjnej.

Każdy kapłan diecezjalny jest zobowiązany do odprawienia jednej Mszy św. w roku jako wsparcie modlitewne dzieła misyjnego Kościoła.

Duszpasterzy zachęca się, by włączyli chorych w dzieło współpracy misyjnej, zwłaszcza przez urządzenie Misyjnego Dnia Chorych z okazji Uroczystości Zesłania Ducha Świętego.

11. Niech będzie potrzymany zwyczaj istnienia puszeki w kościele parafialnym i kaplicach przeznaczonej na składanie przez wiernych ofiar na misje.
12. Wszystkie ofiary składane na misje są przekazywane w całości do Kurii Diecezjalnej Siedleckiej, która następnie przesyła je na poszczególne dzieła misyjne.

DIECEZJALNE DZIEŁO MISYJNE

13. Przedmiotem szczególnej troski Biskupa, o gromadzenie środków materialnych dla kapłanów diecezjalnych na misjach, jest Diecezjalne Dzieło Misyjne.

Biskup określi sposób gromadzenia środków materialnych zasilających Diecezjalne Dzieło Misyjne.

14. Diecezja Siedlecka wspiera swoich misjonarzy przyznając im roczną dotację finansową określoną przez Biskupa.
15. Biskup Siedlecki ocenia prawość intencji kandydata i jego kwalifikacje do wyjazdu na misje.

Warunki wyjazdu księży diecezjalnych i świeckich na misje, określa odpowiednia instrukcja Konferencji Episkopatu Polski.

16. Kościół Siedlecki troszczy się o powołania misyjne oraz o księży i misjonarzy świeckich, pracujących na misjach. Misjonarz duchowny cieszy się wszystkimi prawami i przywilejami księży pracujących nieprzerwanie w diecezji, a podczas urlopu w Ojczyźnie ma zapewnione mieszkanie i utrzymanie, oraz pomoc w przypadku leczenia i rekonwalescencji. Podobną troską są otoczeni misjonarze świeccy.
17. Dni, w których zbierane są ofiary na misje w Diecezji Siedleckiej według ustaleń Stolicy Apostolskiej i Konferencji Episkopatu Polski:
  - a. Uroczystość Objawienia Pańskiego (6 stycznia) – taca;
  - b. II Niedziela Wielkiego Postu (Niedziela „Ad gentes”) – puszka;
  - c. przedostatnia niedziela października (Niedziela Misyjna) – taca;

d. wsparcie dla „MIVA Polska” (organizującej zakup środków transportu dla polskich misjonarzy) – dobrowolne.

Dni zbiórek na rzecz misji oraz ich formy mają być zamieszczane w Kalendarzu liturgicznym Diecezji Siedleckiej.

18. Zachęca się duszpasterzy i wiernych, aby wspierali i realizowali w parafii, różne inicjatywy misyjne, modlitewnie i materialnie, proponowane przez Stolicę Apostolską, Konferencję Episkopatu Polski i Biskupa Diecezjalnego.

II SYNOD DIECEZJI SIEDLECKIEJ

PODKOMISJA DS. WYŻSZEGO SEMINARIUM DUCHOWNEGO

Przewodniczący komisji: ks. Mieczysław Głowacki

STATUT WYŻSZEGO SEMINARIUM DUCHOWNEGO IM. ŚW. JANA PAWŁA II DIECEZJI SIEDLECKIEJ

Rys historyczny

Wyższe Seminarium Duchowne im. św. Jana Pawła II Diecezji Siedleckiej ściśle jest związane z dziejami diecezji od jej powstania w 1818 r., aż do chwili obecnej. Swój początek wzięło w seminarium istniejącym w Janowie Biskupim, przedtem funkcjonowało w ramach diecezji łuckiej. Działalność janowskiego seminarium diecezji podlaskiej została przerwana decyzją cara w 1867 r. Odtąd klerycy z terenów diecezji podlaskiej kształcili się w seminarium diecezji lubelskiej, aż do 1919 roku. Biskup Henryk Przeździecki, biskup wskrzeszonej w 1918 r. diecezji janowskiej czyli podlaskiej, dekretem z dnia 8 października 1919 r. przywrócił Wyższe Seminarium Duchowne z siedzibą w Janowie Podlaskim, które otrzymało imię papieża Benedykta XV. Podczas II wojny światowej, niemieckie władze okupacyjne zamknęły seminarium w Janowie Podlaskim, a klerycy zostali rozproszeni. Jednak dzięki zapobiegliwości ówczesnego administratora apostolskiego, biskupa Czesława Sokołowskiego, seminarium mogło kontynuować swoją działalność ale już w Siedlcach, dokąd w 1924 r. przeniesiono z Janowa Podlaskiego stolicę biskupią. Po zakończeniu działań wojennych w 1945 r. na siedzibę seminarium duchownego przeznaczono gmach „Samopomocy”,

służący przedtem księżom emerytom, znajdujący się w Siedlcach na ul. 1 Maja 42, który klerycy zajmowali czasowo już wcześniej Pierwszy powojenny biskup podlaski Ignacy Świrski podjął starania o uzyskanie pozwolenia na budowę nowego gmachu seminaryjnego, jednakże ówczesne władze komunistyczne nie wyraziły na to zgody. Znaczny wzrost liczby powołań w latach siedemdziesiątych XX w. wpłynął na podjęcie starań o rozbudowę dotychczasowego gmachu seminaryjnego, w związku z tym biskup siedlecki Jan Mazur w 1985 r. podjął decyzję o budowie nowego gmachu seminaryjnego w Nowym Opolu k. Siedlec. W ciągu czterech lat szczęśliwie ukończono inwestycję budowlaną. Niezbędne środki pochodziły z dobrowolnych ofiar diecezjan oraz funduszu Fundacji, której założycielem był ks. infułat Antoni Chojecki. Grunt pod budowę o wielkości 12 ha podarowało rodzeństwo: Genowefa i Marian Przyborowscy. Gmach seminarium duchownego, którego projektantem był inż. Zbigniew Sekuła, został poświęcony w dniu 24 czerwca 1990 r. przez Prymasa Polski i Przewodniczącego KEP kard. Józefa Glempa. Ponieważ nowy gmach wzniesiono za pontyfikatu św. Jana Pawła II, dlatego biskup siedlecki Jan Mazur podjął decyzję o zmianie nazwy seminarium, które dotychczas nosiło imię Benedykta XV i nadaniu uczelni imienia Jana Pawła II. Otrzymał na to zgodę św. Jana Pawła II, podczas audiencji odbytej w Watykanie w 1989 roku. Z chwilą poświęcenia i otwarcia nowego gmachu w Nowym Opolu nosi ono nazwę Wyższe Seminarium Duchowne im. św. Jana Pawła II Diecezji Siedleckiej.

Zasady ogólne

Art. 1

Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Siedleckiej, w myśl kan. 237 § 1 KPK, jest instytucją naukowo-dydaktyczną, której zadaniem jest przygotowywanie do kapłaństwa kandydatów pragnących poświęcić się służbie Bożej na terenie Diecezji Siedleckiej.

Art. 2

Pełna nazwa instytucji brzmi: Wyższe Seminarium Duchowne im. św. Jana Pawła II Diecezji Siedleckiej, dalej nazywane Seminarium.

Art. 3

Seminarium posiada kościelną osobowość prawną w rozumieniu kan. 238 § 1 KPK i cywilno-prawną na podstawie art. 4, ust. 2 Konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską oraz osobowość cywilno-prawną zgodnie z Ustawą o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczpospolitej Polskiej z dn. 17 V 1989 roku (Dz.U. Nr 29, poz. 154 z późniejszymi zmianami).

Art. 4

Seminarium rządzi się przepisami Kodeksu Prawa Kanonicznego, zarządzeniami Stolicy Apostolskiej, przepisami prawa partykularnego, postanowieniami niniejszego statutu, nadanego mu przez Biskupa Siedleckiego zgodnie z przepisami prawa kanonicznego.

Art. 5

Nadzór nad formacją intelektualną i karnością, w myśl prawa kanonicznego, sprawuje Kongregacja ds. Duchowieństwa.

Art. 6

Zwierzchnią władzę nad Seminarium sprawuje Biskup Siedlecki (por. kan. 259 § 1 KPK).

Art. 7

Biskup Siedlecki określa wszystko, co jest konieczne lub wskazane do należytego kierownictwa i rozwoju seminarium oraz czuwa, by wydane przez niego lub Stolicę Apostolską przepisy były wiernie zachowywane. Biskup Siedlecki wskazuje kapłanom i wiernym świeckim, że Seminarium jest sercem diecezji i wszyscy powinni mu służyć swoją pomocą.

Art. 8

Biskup Siedlecki zapewnia profesorom i wychowawcom godziwe warunki materialne, aby umożliwić im całkowite oddanie się powierzonym obowiązkom.

Art. 9

Jest rzeczą wskazaną, aby Biskup Siedlecki często odwiedzał Seminarium, brał udział w sesjach pedagogicznych i naukowych, czuwał nad formacją alumnów oraz poznawał ich powołanie, charakter i należyty postęp w przygotowaniu do kapłaństwa.

Art. 10

Biskup Siedlecki powinien starać się o to, aby alumnów uzdolnionych i ugruntowanych w cnocie kierować na studia specjalistyczne, po odpowiednim okresie pracy duszpasterskiej.

Art. 11

Nadzór naukowy, określający warunki uzyskania dyplomu ukończenia studiów wyższych honorowanych przez RP, sprawuje nad Seminarium Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie Sekcja św. Jana Chrzciciela. Wzajemne związki Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie Sekcja św. Jana Chrzciciela w Warszawie i Seminarium określa odrębna umowa.

Art. 12

Seminarium ma swoją siedzibę się w Opolu Nowym k/Siedlec, ul. Seminaryjna 26.

Art. 13

Seminarium posługuje się pieczęciami:

1. okrągłą z wizerunkiem św. Jana Chrzciciela i pełną nazwą instytucji;
2. okrągłą z orzełkiem i nazwą instytucji;
3. podłużną z nazwą instytucji oraz danymi odnośnie regonu itp.

Art. 14

Patronem Seminarium jest św. Jan Paweł II.

Art. 15

Biskup Siedlecki mianuje spośród prezbiterium diecezjalnego kapłanów, którym powierza w Seminarium zadanie przygotowania przyszłych kapłanów. W skład tego gremium wchodzi rektor, w razie potrzeby wicerektor, prefekt lub prefekci, ojciec lub ojcowie duchowni i dyrektor ds. ekonomicznych, zwani dalej moderatorami.

Art. 16

Moderatorzy Seminarium współpracują z wykładowcami oraz księżmi zatrudnionymi w duszpasterstwie. Aby formacja każdego alumna odbywała się w najlepszych warunkach i z największą korzyścią przełożeni powinni dzielić między siebie odpowiedzialność za poszczególne

roczniki seminaryjne, pełniąc funkcję opiekunów-wychowawców poszczególnych roczników przez wszystkie lata studiów.

Art. 17

Moderatorzy są przede wszystkim do dyspozycji alumnów, dlatego zajęcia pozaseminaryjne ograniczają do minimum.

Rektor

Art. 18

Bezpośrednim zwierzchnikiem Seminarium w zakresie wychowawczym, naukowym, administracyjnym i gospodarczym jest rektor. Rektora powołuje i odwołuje Biskup Siedlecki. Rektor planuje całościowo życie Seminarium, powierzając wykonanie poszczególnych zadań kompetentnym osobom. Rektor reprezentuje seminarium jako osobę prawną (por. kan. 238 § 2 KPK).

Art. 19

Rektor powinien troszczyć się o to, aby formacja alumnów przebiegała zgodnie z zasadami określonymi przez Kościół, odnośnie zasad formacji kapłańskiej oraz statutu i regulaminu seminaryjnego. Program formacji alumnów zawarty jest w odrębnym tekście (formacja alumnów), opracowanym przez moderatorów, na podstawie zarządzeń i zaleceń Stolicy Apostolskiej oraz Konferencji Episkopatu Polski, zatwierdzonym przez Biskupa Siedleckiego.

Art. 20

Rektor przyjmuje kandydatów do Seminarium, przedkłada biskupowi opinię o kandydatach, przyjmujących posługi i święcenia, udziela urlopów dziekańskich i usuwa kandydatów nieodpowiednich, po konsultacji z Biskupem Siedleckim i moderatorami, jak również profesorami Seminarium.

Art. 21

Rektor powinien pilnie badać dobrą intencję alumnów, ich zdolność moralną i intelektualną, zdrowie fizyczne i psychiczne oraz zdolność do znoszenia trudów kapłańskiego życia. Powinien często z alumnami

rozmawiać oraz chętnie wysłuchiwać oraz pilnie rozważać opinie i uwagi innych przełożonych.

Art. 22

Przed dopuszczeniem alumna do święceń wyższych rektor przedkłada Biskupowi Siedleckiemu dane o rozwoju intelektualnym i duchowym, opinie wychowawców, zaświadczenie o ogłoszonych zapowiedziach, opinię proboszcza oraz świadectwo lekarskie o stanie zdrowia kandydata.

Art. 23

Rektor zwołuje posiedzenia sesji profesorów i przewodniczy jej obradom. W sytuacji głosowania na sesji profesorów odnośnie dopuszczania do święceń, lub wydalania alumna, głosowanie jest tajne, a decyzje zapadają większością głosów (50% + 1), przy obecności co najmniej połowy składu grona profesorów.

Art. 24

Rektor ma prawo do wprowadzenia dnia rektorskiego, może zawiesić – za zgodą Biskupa Siedleckiego – jeśli zajdzie taka potrzeba, zajęcia w Seminarium.

Art. 25

Rektor powinien troszczyć się o to, aby pod jego kierownictwem wszyscy profesorowie i moderatorzy mogli wraz z alumnami tworzyć taką rodzinę, która by odpowiadała modlitwie Chrystusa: „aby byli jedno”. Powinien przynajmniej raz w miesiącu wygłosić homilię lub konferencję ascetyczną do alumnów.

Art. 26

Rektor powinien zatroszczyć się o regularne spotkania modlitewne lub dni skupienia dla wychowawców i wykładowców celem doskonalenia procesu wychowawczego i tworzenia wspólnoty wychowawców i wykładowców.

Art. 27

Zarówno rektor, jak i inni przełożeni powinni posiadać odpowiednią wiedzę, a także w miarę możliwości stopień naukowy. W razie pełnienia przez nich obowiązków profesorskich powinni mieć odpowiednie stopnie akademickie.

Art. 28

Wszyscy przebywający w Seminarium mają obowiązek stosować się do zarządzeń rektora, każdy w zakresie swego stanowiska.

Art. 29

Pomocnikami rektora w sprawach nauczania, dyscypliny i wychowania są: wicerektor i prefekt (można powołać dwóch prefektów, jeśli zachodzi taka potrzeba) oraz ojciec duchowny (można powołać także dwóch ojców duchownych).

Wicerektor i prefekt

Art. 30

Wicerektor – mianowany przez Biskupa Siedleckiego, po wcześniejszym zasięgnięciu opinii rektora – jest współpracownikiem rektora, wypełniającym swe zadania zgodnie ze statutem.

Art. 31

Wicerektor układa roczny plan wykładów i ćwiczeń seminaryjnych. Układa plan zaliczeń i egzaminów oraz przygotowuje protokoły egzaminacyjne, prowadzi księgę ocen alumnów, sprawdza i potwierdza wpisy do indeksów, na podstawie których dokonuje się zaliczeń semestralnych

Art. 32

Wicerektor jest odpowiedzialny za łączność z Papieskim Wydziałem Teologicznym Sekcja św. Jana Chrzciciela w Warszawie, we wszystkich sprawach dotyczących nauki, jak również w sprawach stypendiów oraz innych, które zleci do wykonania wspomniany Wydział lub rektor Seminarium.

Art. 33

Wicerektor przedstawia roczne sprawozdanie z działalności seminarium.

Art. 34

Wicerektor zastępuje rektora, na jego prośbę lub w sytuacji, gdy ten nie może wypełniać swego urzędu z powodu nieobecności lub przeszkody.

Art. 35

Prefekt prowadzi konferencje wychowawcze, których celem jest wyjaśnianie zasad dobrego wychowania i bieżących spraw z życia Seminarium, a w szczególności dba o zachowanie regulaminu seminaryjnego. Dbą o zachowanie przez alumnów higieny osobistej i estetyki i czystości zajmowanych pomieszczeń.

Art. 36

Prefekt wyznacza alumnów do funkcji dla dobra wspólnoty seminaryjnej, przydziela mieszkania alumnom, czuwa nad działalnością ruchów i grup w Seminarium.

Art. 37

Prefekt jest odpowiedzialny za wyjazdy alumnów, jest również odpowiedzialny za prowadzenie księgi wyjazdów.

Art. 38

Prefekt sprawuje nadzór nad pomieszczeniami i pracownikami przeznaczonymi do użytku alumnów, czuwa nad rekreacją alumnów, rozwojem sportu, a także jest odpowiedzialny za kulturę: kino, teatr, koncerty. Sprawuje opiekę nad korzystaniem przez alumnów z telewizji, komputerów.

Art. 39

Prefekt troszczy się o chorych alumnów, w razie potrzeby, po konsultacji z rektorem, kieruje do przychodni, czy szpitala.

Art. 40

Prefekt sporządza protokoły z obrad sesji profesorów.

Ojciec duchowny i spowiednicy

Art. 41

Ojciec duchowny z urzędu jest głównym kierownikiem życia duchowego alumnów, mającym prowadzić ich słowem i przykładem do doskonałości kapłańskiego życia (por. kan. 239 KPK). Powinien posiadać kwalifikacje, które określają go jako mistrza życia wewnętrznego. Kieruje modlitwami i wspólnymi ćwiczeniami duchownymi (dniami skupienia, rekolekcjami itp.).

Art. 42

Ojciec duchowny powinien być do stałej dyspozycji alumnów, aby im umożliwić kontakt i rozmowy.

Art. 43

Ojciec duchowny, związany ścisłą tajemnicą dotyczącą treści przeprowadzanych rozmów z alumnami nie zabiera głosu w sprawie dopuszczenia do święceń lub ich wstrzymania, nie wydaje żadnych opinii o alumnach.

Art. 44

Biskup Siedlecki powinien wyznaczyć spowiedników, spośród duchowieństwa diecezji lub duchownych zakonnych, powinni być łatwo dostępni tzn. regularnie przychodzić do wyznaczonych w Seminarium miejsc i czasu spowiedzi. Nadto alumni powinni mieć zawsze możliwość udania się, z zachowaniem jednak seminaryjnej dyscypliny, do jakiegokolwiek spowiednika w Seminarium lub poza nim.

Profesorowie i wykładowcy Seminarium

Art. 45

Seminarium troszczy się o zapewnienie pełnej kadry wykładowców. Wykładowcy przedmioty filozoficzne i teologiczne powinni posiadać doktorat albo przynajmniej licencjat.

Art. 46

Wykładowców mianuje i odwołuje na wniosek rektora, Biskup Siedlecki, spośród duchownych, którzy są należycie przygotowani do swych zadań przez praktykę pedagogiczno-pastoralną, powinni odznaczać się uzdolnieniami pedagogicznymi oraz znać metody dydaktyczne. Biskup może mianować także wykładowców świeckich.

Art. 47

Profesorowie powinni zawsze zwracać uwagę na ścisłą i harmonijną współpracę z rektorem i innymi wychowawcami, ponieważ jedność wychowawców nie tylko umożliwia realizację programu ale jest budującym przykładem i konkretnym wprowadzeniem we wspólnotę kościelną.

Art. 48

Prowadzący wykłady otrzymują uposażenie odpowiednie do ilości przepracowanych godzin, na podstawie sporządzanych umów.

Art. 49

Seminarium w miarę możliwości zapewnia księżom profesorom mieszkanie i wyżywienie.

Art. 50

Wiek emerytalny profesorowie osiągają po ukończeniu 70 roku życia, Biskup Siedlecki może przedłużyć okres zatrudnienia.

Dyrektor ds. ekonomicznych i zasady finansowania

Art. 51

Dyrektora do spraw ekonomicznych mianuje Biskup Siedlecki, po wcześniejszym zasięgnięciu opinii rektora Seminarium.

Art. 52

Dyrektor ds. ekonomicznych ma powierzoną troskę o sprawy materialne Seminarium. Urząd swój wykonuje w ścisłej łączności z rektorem. W imieniu rektora odpowiada za sprawy administracyjne i gospodarcze. Do jego zadań należy troska o sprawy pracowników, nadzór nad księgowością oraz sprawy finansowe.

Art. 53

Dyrektor ds. ekonomicznych troszczy się o sprawy finansowe Seminarium, prowadzi księgowość, odpowiada za wyżywienie w seminarium, wypłaca wynagrodzenia pracownikom Seminarium, przyjmuje wpłaty od alumnów (czesne), kieruje zbiórkami na potrzeby Seminarium; odpowiada za sprawy meldunkowe, ubezpieczeniowe alumnów oraz pracowników, przyjmuje i zwalnia, w porozumieniu z rektorem, pracowników świeckich zatrudnionych w Seminarium.

Art. 54

Dyrektor ds. ekonomicznych realizuje bieżące wydatki, prowadzi remonty, według preliminarza ustalonego z rektorem.

Art. 55

Dyrektor ds. ekonomicznych przedkłada sprawozdanie z budżetu seminarijnego Diecezjalnej Radzie ds. Ekonomicznych, według zasad ustalonych w diecezji.

Art. 56

Seminarium utrzymuje się ze środków pochodzących z ofiar wiernych, dotacji pochodzącej z Kurii Diecezjalnej i z Fundacji założonej przez ks. infułata Antoniego Chojeckiego.

Art. 57

Sposób pozyskiwania składek od diecezjan jest regulowany przepisami Diecezjalnej Rady ds. Ekonomicznych, podobnie jak wysokość kurialnej dotacji i częstotliwość jej przekazywania.

Art. 58

Zasady korzystania z Fundacji założonej przez ks. infułata A. Chojeckiego określają odrębne przepisy.

Alumni

Art. 59

W przyjmowaniu alumnów do seminarium należy ściśle kierować się przepisami prawa kanonicznego oraz wskazaniem Stolicy Apostolskiej oraz dyrektywami Biskupa Siedleckiego wydanymi w tej sprawie (por. kan. 241 KPK).

Art. 60

Kandydat do Seminarium winien okazać się świadectwem dojrzałości, uprawniającym do podjęcia studiów wyższych. Ponadto powinien złożyć w rektoracie Seminarium stosowne dokumenty według zasad określonych przez rektora.

Art. 61

Obowiązki i prawa alumnów szczegółowo określa Regulamin zatwierdzony i podpisany przez Biskupa Siedleckiego.

Art. 62

Każdy alumn powinien zakończyć studia seminaryjne uzyskaniem magisterium według umowy o współpracy z Papieskim Wydziałem Teologicznym, sekcja św. Jana Chrzciciela w Warszawie.

Troska o powołania

Art. 63

Aktywnym podmiotem i animatorem duszpasterstwa powołań jest wspólnota kościelna w całej swej różnorodności, od Kościoła powszechnego do Kościoła lokalnego, do parafii i seminariów duchownych, które powinny być ośrodkami szczególnej modlitwy i zatroskania o nowe i liczne powołanie kapłańskie.

Art. 64

Przełożeni Seminarium powinni uwrażliwiać alumnów na konieczność apostolskiego oddziaływania na młodzież: postawą, słowem i modlitwą.

Art. 65

Alumni Seminarium w porozumieniu i współpracy z przełożonymi powinni angażować się w dzieło budzenia i rozwoju powołań poprzez dni powołań w parafii, podtrzymuje się zwyczaj organizowania w parafii tzw. dni seminaryjnych w poszczególne, ustalone z proboszczem, niedziele roku.

Art. 66

Należy wprowadzić zwyczaj tzw. dni otwartych drzwi, aby młodzi ludzie mogli bezpośrednio zetknąć się z życiem seminaryjnym.

Art. 67

Należy podtrzymać zwyczaj rekolekcji zamkniętych, organizowanych w Seminarium w okresie przerwy zimowej i wiosennej.

Art. 68

We wszystkich tych działaniach Seminarium powinno współpracować z Diecezjalnym Ośrodkiem Powołań, używając pomocy w dziedzinie zakwaterowania, żywienia uczestników rekolekcji, czy innych spotkań o charakterze powołaniowym.

Art. 69

W każdym roku akademickim należy organizować spotkania tzw. Koła Przyjaciół seminarium, w celu zachęcenia wiernych świeckich do większego angażowania się w dzieło powołań.

Art. 70

Alumni nie powinni zrywać więzi ze wspólnotą parafialną, w której zrodziło się ich powołanie, w tej wspólnocie ogłaszane są zapowiedzi przed święczeniami, przed tą wspólnotą alumni szczególnie powinni czuć się odpowiedzialni za wzrastanie w łasce powołania oraz budzenia powołań przez swoją postawę w okresie wakacji, przerw świątecznych oraz innych okazji, kiedy są obecni w rodzinnej parafii.

Biblioteka

Art. 71

Strukturę organizacyjną biblioteki określa jej regulamin, zatwierdzony przez rektora.

Art. 72

Dyrektora biblioteki mianuje na wniosek rektora Biskup Siedlecki.

Pracownicy świeccy

Art. 73

Pracownicy świeccy są zatrudniani na obustronnie uzgodnionych warunkach według zasad kodeksu pracy.

Art. 74

Bezpośrednim zwierzchnikiem świeckich pracowników jest dyrektor ds. gospodarczych, który ustala z rektorem liczbę zatrudnionych i wysokość ich wynagrodzenia.